Türkiye İş Bankası'nın Çocuklarımıza Armağanıdır

# Kumbara

MAYIS 1980 / SAYI : 19

Reşat Nuri Güntekin'den bir çizgi-öykü **KİRAZLAR**

BARA

# Bay Gezgin'in akılalmaz serüvenleri

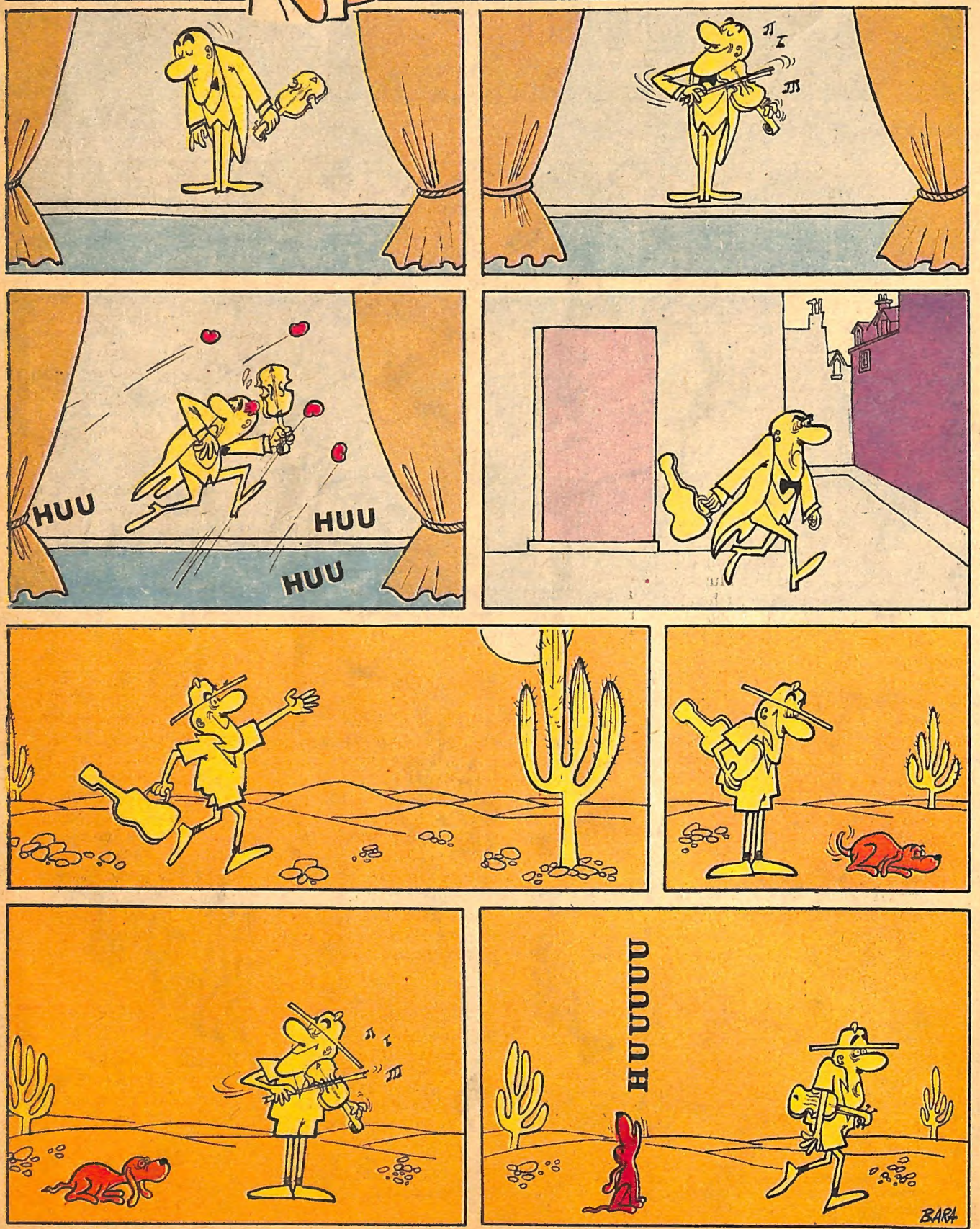

# SİZE BİR MEKTUP VAR

## MAYIS AYININ GETİRDİKLERİ

Sevgili Çocuklar,

Ders yılının bitmesine bir ay kaldı. Karnık notların düzeltilmesi için önümüzdeki günlerde pek çok çalışmanız gerekiyor. Yoksa tatil berbat olacak. Güzel yaz günleri, başkaları denizde, kırda eğlenirken bir odaya kapanıp ders çalışmanın ne zor olduğunu kuşkusuz siz de biliyorsunuz. Bu nedenle, okulların şu son günlerinde, işi sıkı tutmak gerekir. Önce derslerinizi yapınız, sonra sevgili KUMBARA'nızı ele alınız, nasıl olsa derginiz elinizin altında. Ne zaman olsa okursunuz.

Mayıs sayımıza da sevdiğiniz her konuyu aldık. Dergimizin içeriğini doyurucu bulacağınızı umuyoruz. İsterseniz şimdi, bu sayımıza hangi konuların girdiğini birlikte görelim:

Türk Edebiyatının ünlü kişilerinden, "Çalıkuşu"nun yazarı Reşat Nuri Güntekin'in güzel, ama biraz acıklı bir öyküsünü aldık. Bunu sizin için Mustafa Delioğlu ağabeyiniz çizgi-öykü haline getirdi.. "Kirazlar" adlı bu öykü sizi duygulandıracak ve düşündürecek. Derginin kapağını da yine "Kirazlar"a ayırdık.

"Kumbara"nın bu sayısına aldığımız öykü, genç bir yazarımıza ait. Kendisi öğretmen-yazar. Süleyman Atsız'ın "Öcü Yok" adlı öyküsünü genç ressam larımızdan Sema Ilgaz resimledi.

Dergimiz yazarlarından Muzaffer Gökman bu ay sizin için "MAYIS' ın 19" u" adlı bir yazı hazırladı. Atatürk'ün, vatanı kurtarma kararıyla Samsun'a çıkışını sizlere anlatıyor.

"Ülkemizi tanıyalım" bölümünde, bu sayımızda, nice Aşıklar yetiştirmiş olan Sıvas İlimize yer verdik. Konuyu öğretmen Hatice Deligöz hazırladı, Mustafa Delioğlu resimledi.

Bu sayımızda size yeni bir arkadaş tanıtıyoruz: Uyanık Ali. Mehmet Hamzaoğlu'nun çizdiği "Uyanık Ali" nin adına uygun serüvenlerini beğeneceğinizi umuyoruz.

Adli Moran, ders programında da olan "Mıknatıs" konusunu sizin için inceledi ve yazdı. Yararlanacağınızdan eminiz. Ayrıca, Hayvanat Bahçelerinde yetim düşen yavruların büyütülmesini ele alan ilginç bir yazı da bulacaksınız.

Bunların dışında, Hale Kuntay'ın uyarladığı "Zehra Ablam ve Ben"i, "Albay Hepalbay ve Küçükdiş" de Kızılderili Reis Durgunboğa'nın ezeli düşmanı "Kazmadiş" adlı balıkla yaptığı savaşımı izleyeceksiniz.

"1 Yazar, 1 Yapıt"ta Halit Ziya Uşaklıgil ile ünlü romanı "Mai ve Siyah"ı, "Ünlü Kişiler" de büyük besteci Verdi' yi tanıyacaksınız.

"Mitolojide Kahramanlar" bölümünde, bu kez Argos Kralı Diomedes'i size tanıtıyoruz.

Televizyon, Sinema, Plak, Kitap, Pul, Bulmaca, Bilmece "Garip ama Gerçek", "Denektaşı", "Mini - Ansiklopedi" bölümlerini yine Dergimizde bulacaksınız.

Sevgi ve esenlik dileklerimizle..
Sağlıcakla kalınız.

KUMBARA

## MAYIS AYI

Mayıs, hem güzel günlerin habercisi hem de birbirinden güzel bayramların, günlerin kutlandığı bir ay. Tatil yönünden de oldukça zengin. İşte, 1 Mayıs Bahar Bayramıyla bu güzel aya başladık. İlk hafta sonu, Cumartesi günü Uluslararası Trafik Haftası basladı. Ülkemizde titizlikle üzerinde durulması gereken bir konu. 8 Mayıs Dünya Kızılhaç, Kızılay, Kızılarslan ve Güneş Günü. 12 Mayıs Dünya Hemşirelik Günü ve Mayısın ikinci pazarı Anneler Günü.

Bugünü hiç unutmayalım ve annelerimizi sevgiyle kutlayalım. Annelerinize verebileceğiniz en güzel armağan, yıl boyunca derslerinizi başarıyla sürdürmeniz ve iyi kişiler olmanızdır. 19 Mayıs, Gençlik ve Spor Bayramı, 27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı, 29 Mayıs İstanbul'un Fethinin Yıldönümü hepbirlikte kutladığımız güzel günler. Mayıs ayında ayrıca Efes'te Uluslararası bir festival de yer alıyor.

Türkiye İş Bankası'nın Çocuklarımıza Armağanıdır
Kumbara
Ayda bir yayınlanır - Sayı: 19

*Türkiye İş Bankası A. Ş.*
*Halkla İlişkiler Müdürlüğü adına*
*Sahibi:* Necat TÜNCE

*Sorumlu Yazı İşleri*
*Yönetmeni:* Yılmaz SEVİMLİ

ONK ajansı tarafından hazırlanan bu dergi, imzaları olan yazar ve sanatçıların dışında, AKCALI Kezban (Genel), MORAN Adli (Genel - Mini Ansiklopedi - Denektaşı), MADEN Sait (Grafik), VERSAN Kemal Aziz (Pul), YAHYA Haluk (Plak), TURHAN Rüştü (TV - Sinema), ALAKUŞ Emin (Dizgi), ÖNAL Orhan (Yazı) ve ÇAĞIRIR Mustafa (Düzeltme)'nın emekleriyle oluşmuş ve VEB OFSET İLERİ MATBAACILIK A. Ş. tesislerinde basılmıştır.
*( 1 Mayıs 1980)*

*Adres:*
KUMBARA Dergisi
Türkiye İş Bankası A. Ş.
Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Atatürk Bulvarı, 191
Kavaklıdere
ANKARA

Kapak Resmi:
*Mustafa DELİOĞLU*

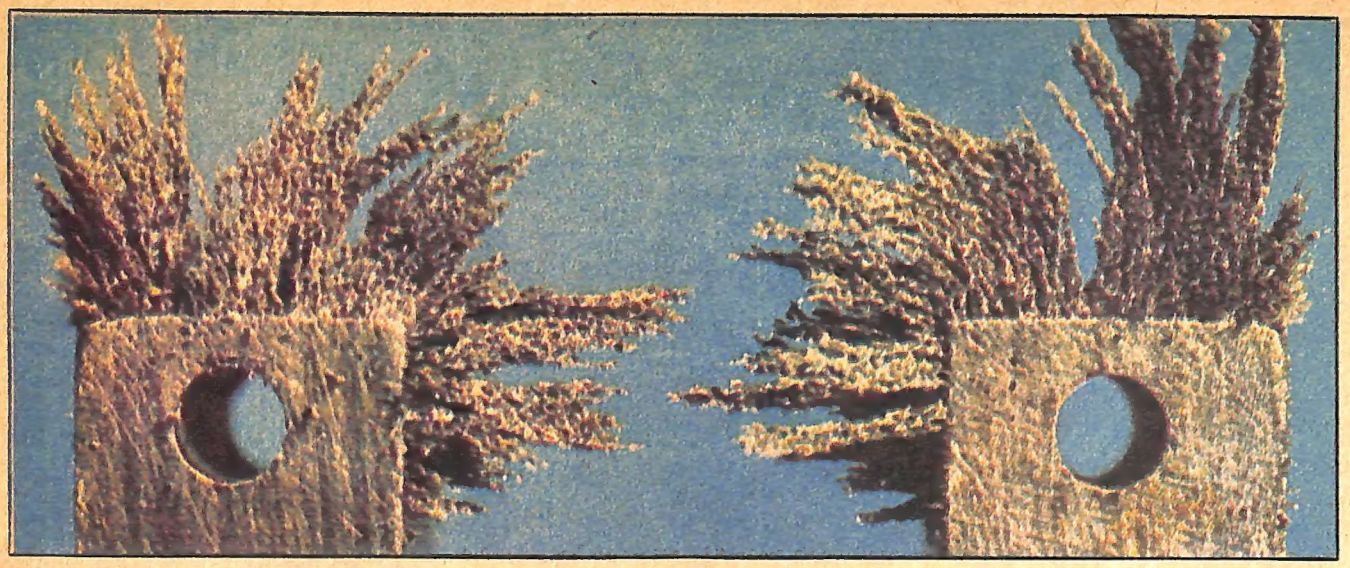

Tele benzer kümelerden oluşmuş bu demir parçacıkları bir at nalı mıknatısının uçlarına ya da "kutup" larına yapışmış. Kutuplar arasındaki gergin magnetik güç fotoğrafta açıkça görülmektedir.

# MIKNATIS

**Asılı bir mıknatısın ekseni kuzey - güney yönünde bir denge kurana kadar döner. Bu ilkeye dayanarak yapılan gemi pusulaları sayesinde Dünya'da gidilmemiş bir köşe kalmadı.**

MIKNATIS, demiri, diğer bazı madenleri çeken demir oksittir. Doğal mıknatıs ya da mıknatıs taşına "magnetit" adı verilir. Magnetit, siyah renklidir ve siyah bir toz tabakasıyla örtülüdür.

Doğal mıknatıs, eski Yunanlılar tarafından biliniyordu ve bu taşları, Anadolu'da Magnesia kenti (bugünkü Manisa) ve Kuzey Yunanistan'daki Makedonya bölgesindeki Magnesia dolaylarından elde ediyorlardı. Bu yüzden, mıknatısla ilgili olaylara "magnetik", bu olayları inceleyen fizik dalına da "magnetizma" adı verildi.

12. yüzyıldan sonra Avrupa'da yapay mıknatıslar kullanılmaya başlandı. Bunların bileşimleri çok değişiktir ama, temel maddeleri yine demirdir. Günümüzde yalnız bunlar kullanılır. Nedenleri, yapay mıknatıslara, kullanma alanlarına uygun biçimlerin verilebilmesi ve doğal mıknatıslardan daha güçlü olmalarıdır.

Mıknatıslı bir çubuğu konu alacak olursak, bu mıknatısın iki ucu vardır ve bu uçlara "kutup" adı verilir. Bu kutupları birleştiren çizgi de "magnetik eksen"dir.

Bir mıknatıs asılı olduğu zaman magnetik eksen kuzey-güney yönünde bir denge kurana kadar döner. Pusulalar, gemi pusulaları bu ilkeye dayanır. Mıknatısın, kuzeye yönelen kutbuna "kuzey kutbu" ya da "pozitif kutup", öbür kutbuna "güney kutbu" ya da "negatif kutup" denir. Bir mıknatısın kuzey kutbu, başka bir mıknatısın güney kutbunu çeker, kuzey kutbunu iter. Şu temel kural da böylece ortaya

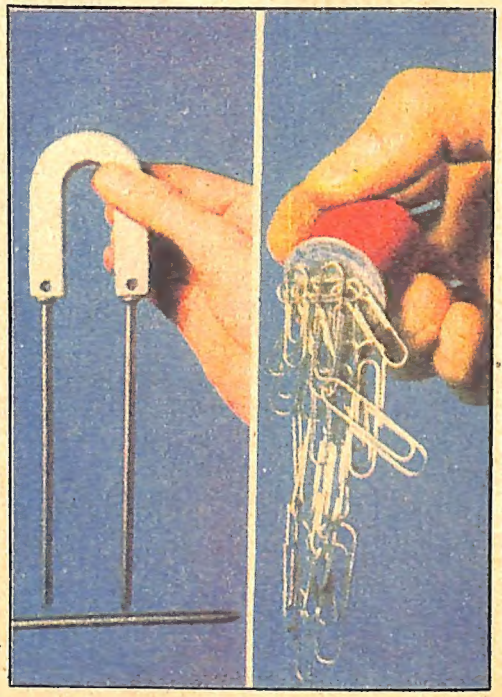

Bir mıknatıs demir çivileri ya da çelik tutturacakları kaldırıyor Mıknatıs kaldırıldığı zaman, çelik tutturacakların mıknatıslığı çivilerden daha uzun ömürlü olur.

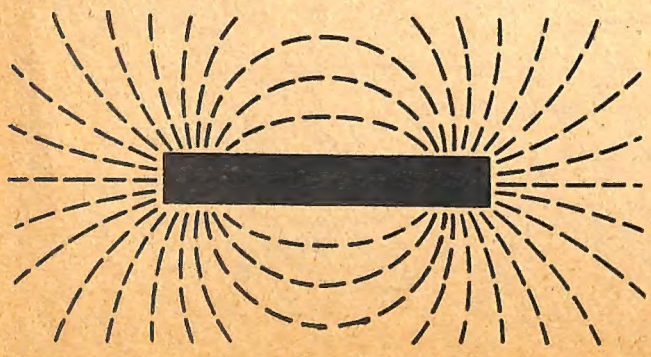

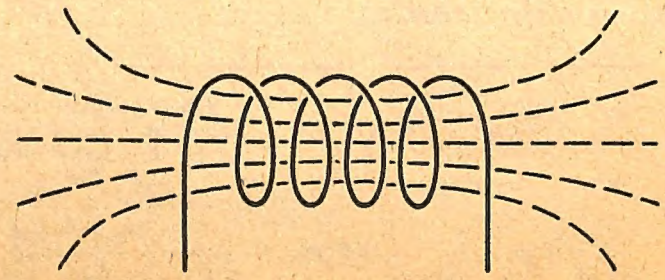

Yan resimde, düz bir mıknatıs çubuğunun çevresindeki magnetik çizgiler görülmektedir.

Bir elektromıknatısın güç çizgileri bobinin merkezinden geçerken daha güçlüdür.

Yuvarlak bir mıknatısın çevresindeki güç çizgileri

çıkar: Aynı adlı kutuplar birbirlerini iterler, ters adlı kutuplar birbirlerini çekerler

Kutupların çekim güçleri, merkeze doğru azalır, merkezde sıfır olur, merkezi geçince ad değiştirir ve diğer uçta yeniden güç kazanır.

Bir mıknatısı karton üzerine koyarak kartonun üzerine demir eğintisi serperseniz, eğinti belirli bir çizgiye göre yerini alacaktır. Bu görüntü "magnetik alan"ı oluşturur.

Mıknatısın kuzey kutbunun yakınına küçük bir pusula koyarsanız ve kuzey kutbunun gösterdiği yönde her seferinde biraz oynatırsanız bu görüntüyü çizebilirsiniz. Her yeni durumda bir nokta oluşturursanız, sürekli bir çizgi elde etmek için onları birleştirebilirsiniz. Güney kutbuyla birleşen bu çizgi bir "güç çizgisi"dir. Çeşitli hareket noktalarından başlayarak çeşitli

Mıknatıs çubuğu at nalı biçimine getirilince güç çizgileri değişir.

güç çizgileri elde edebilirsiniz. Şunu da ekleyelim: magnetik alan mıknatısın üstü, altı ve her yanı olmak üzere bütün çevresine yayılır.

Bir demir ya da çelik parçası bir mıknatısa sürtülerek mıknatıslanabilir. Demir, çubuğun ortasından uçlara doğru ve her zaman aynı yönde olmak üzere birçok kez sürtülmelidir. Genellikle demir, bir magnetik alana konularak mıknatıslanabilir.

Bir mıknatısı kırabilseydiniz, küçük bile olsa her parçanın kuzey ve güney kutupları olan bir mıknatıs olduğunu görürdünüz. Bu, atomların da mıknatıs oldukları düşüncesini bizde uyandırır. Biz, atomların mıknatıslığının elektronların hareketiyle oluşan zayıf elektrik akımlarından doğduğunu sanırız. Ama, elektronların hepsi de aynı planda dönmediklerinden bir atomdaki akımlar genellikle kendiliklerinden geçersiz olurlar.

Bununla birlikte, bir demir atomunda, bu yönde dönen elektronlardan dört kat fazladır. Sonuç : demir atomu bir mıknatıs gibi çalışır. Ama her demir parçasında bu atomik mıknatıslar nötrleşirler (yansızlaşırlar). Atomik mıknatıslar bir mıknatısın ya da bir akımın işlevi altında dizildikleri zamandır ki demir parçaları mıknatıslanmış görünürler.

Mıknatısa çekiçle vurursak ya da mıknatısı ısıtırsak atomların düzenini değiştirmiş oluruz. Böylece mıknatıslanma zayıflar.

Elektronlarının bir yönde öteki yöndekinden daha çok sayıda döndüğü başka madenlerin de atomları vardır. Ancak, bu madenler magnetik değildir. Her metalde, atomlar "billursu şebekeler" halinde yer alırlar. Bazı metallerde, milyonlarca küçük küp oluşturarak atomlar dik açılı sıralar halinde dizilirler. Ötekilerin düzgün, altı yönlü bir yapısı vardır.

Genellikle, atomlar kübik şebekeler halinde dizildiklerinde her atomun magnetik etkileri bir diğeri tarafından nötr hale getirilir. Kromda ortaya çıkan durum budur. Ama demir, nikel ve kobalt atomları nötrleşmezler.

Çelikte, bir karbon atomu her demir şebekesinin içine girer, böylece şebekeyi daha sert hale getirir, biçimi de kolaylıkla bozulmaz. Bu yüzden çelik, demirden daha sert ve katıdır. Çeliğin demirden daha az mıknatıslanması da bu yüzdendir. Ama mıknatıslanan çelik magnetizmasını korur; demir ise tersine, onu yitirir.

# Mini ansiklopedi

## BARAJLAR NİÇİN YAPILIR?

Baraj tarafından tutulup alıkonulan çok bol sular bir elektrik fabrikasının türbinlerini döndürebilir, kurak bölgeleri kanallarla sulayabilir, yükselme sırasında suları tutarak, kuraklık zamanında da suları bırakarak bir nehrin akışını düzenleyebilir. Barajlar akar suların üzerinde ya da dağların bir buzyalağında kurulur ve potansiyel enerji rezervleri oluştururlar. Sular barajın arkasında yükselir, sonra da insanların gereksinmelerine uyacak biçimde toprağı sulamak, nehir sularının yükselişini önlemek için kullanılır. Birikmiş olan suyun bu gizli enerjisi hidro-elektrik fabrikalarında devindirici enerjiye de dönüşür.

## KINAKINA AĞACI

Kınakına, Güney Amerika ormanlarında ve Afrika yaylalarında yetişen büyük bir ağaçtır. Kınakına kabuğu denilen kabuğundan kinin çıkarılır. Kınakına ağacı 20 ile 30 metre yüksekliğindedir. Yüksek yerleri ve rutubeti sever. Bu yüzden Afrika'dan çok Peru'da daha kolay yetişir. On yılın sonunda, ağacın gövdesi iyice gelişince kabuk çıkarılıp kurutulur, sonra da toz haline getirilerek değerli kinin elde edilir. Kinin bilindiği gibi sıtmanın ilacı olan beyaz alkaloittir.

## SARI RENGİN SİMGESEL YÖNÜ

Sarı zengin bir renktir, çok yaygındır, uzaktan görülür. Güneş ışığını simgeler. Çok değerli olan altını anımsatır. Çok zaman, sarı,altın rengi kumla güneş parlaklığını da temsil eder. Bu nedenle de Afrika devletlerinden on beşinin bayrağı sarıdır. Görülme bakımından özellik taşıyan bu renk güvenlik alanında da kullanılır: yol çalışmaları yapan işçiler uzaktan görülen sarı üstlükler giyerler, arabaların farları da sarıdır.

# ÖCÜ YOK

Süleyman Atsız

Annesi, babası, Ömer; küçük bir ailedirler. Sizi anneniz, babanız nasıl seviyorsa, Ömer'i de annesiyle babası çok sever. Ömer de annesiyle babasını çok sever.

Ömer, arkadaşlarıyla çok iyi geçinir. Okul yasasında olduğu gibi, büyüklerini sayar, küçüklerini korur. Hele yaşlılara, ninelere, dedelere bayılır. Yaşlılar da onu, "Cin gibi kerata, çok sevimli!" diyerek severler.

Oyunlarını özgürce oynar. Annesiyle babasının yasakladığı şeyleri yapmaktan kaçınır. Sık sık onlara danışır, onların onayını alır. Bu nedenle de yalan söylemesine hiç gerek kalmaz. Kendisine uygun oyunları dilediğince oynar.

Kimi işleri, uğraşları vardır. Annesine, babasına yardım etmekten çok hoşlanır. Babasından saz çalmayı öğrenmek için çalışır. Resim yapmayı çok sever. Arkadaşlarıyla top oynar.

Her şey çok iyidir de, komşularından Pakize Nine çok huysuzdur.

Günlerden bir gün, bu Pakize Nine Ömer'lere geldi. Pakize Nine, güçlükle yürüyordu. Çok yaşlıydı. Elinde baston olmadan adım atamazdı. Söylene söylene geçti, köşeye oturdu. Ömer, onun elini öptü.

Pakize Nine :

—Şu çocukları da bir türlü sevmiyorum, dedi. Hep şeytan dürter bunları. Nerde eski çocuklar! Şimdikilerin her biri şeytanın ön bacağı.

Ömer, uslu uslu oturup cebindeki misketlerle oynuyordu. Çünkü Pakize Nine'nin yanında misket oynanmazdı.

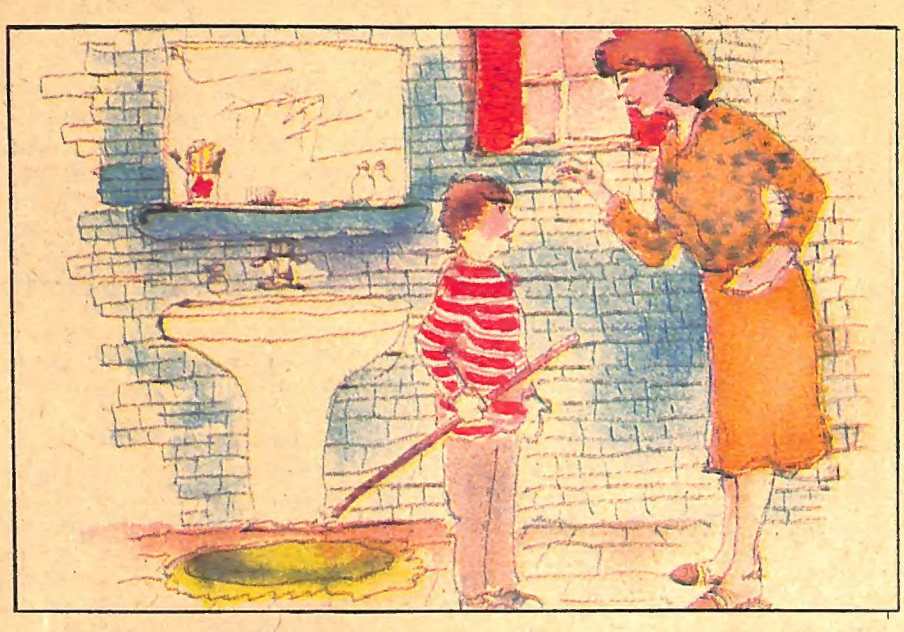

Resimler: SEMA ILGAZ

Çok kızardı. Ama Pakize Nine, Ömer'in gizli oyununun da farkına vardı :

—Ne yapıyorsun bakayım? diye sordu. Cıgır cıgır sesler duyuyorum. Ne onlar?

—Hiiç, misket.

Pakize Nine söylenmeye başladı :

—Aman kızım Lale, bu misketler de ne oluyor? Misket oynamanın günah olduğunu bilmiyor musunuz? Ayıp vallaa!

—Ne yapalım Pakize Teyze, misketi çok seviyor.

—Aaa, olmadı işte! Misket şeytan işidir. Oynamasa kıyamet mi kopar? Günahı var bu işin.

Ömer dayanamadı :

—Ne günahı Pakize Nine? dedi.

—Aaa, şuna bak ayol! Bir de utanmadan soruyor! Ben senin yaşındayken süt dökmüş kedi gibi otururdum. Büyüklere "neden" diye sorulur mu? Bir daha sakın sorayım deme. Vallaa cinlere çarpılırsın! Hay şeytanın arka ayağı hay!

Ömer'in annesine döndü:

—Kızım Lale, şeytan azapta gerek. Bunu odasına kapatsana! Allah bilir, sana da bir sürü ipe sapa gelmez sorular soruyordur...

—Boş ver, Pakize Teyze. Neyse, ben sana şöyle güzel bir çay demleyeyim de beraber içelim.

Ömer'in annesi, böyle deyip mutfağa yöneldi. Giderken "Yaşlı ne yapalım!" diyordu.

Ömer, cebindeki misketleri bir türlü çıkaramıyordu. İçinden, "Bunlarla oynamak niye kötü olsun?" diyordu. "Ne güzel şeyler. Kuşlar gibi bıcır bıcır, cıgır cıgır!"

Pakize Nine birden kükredi :

—Çıkar elini cebinden bakayım! dedi. Günah, dedik ya! Şeytanın yattığı yeri bilirsiniz, günah nedir bilmezsiniz!..

Söyleniyordu...

Ömer'in annesi mutfaktan döndü:

—Ne oldu Pakize Teyze? Yine niye kızdın?

**Süleyman Atsız**

*1941'de Lüleburgaz'ın Evrensekiz köyünde doğdu. Evli, üç çocuğu var. İst. Üniv. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyat bölümünü bitirdikten sonra Anadolu'da değişik liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Şimdi İstanbul'da. Yayımlanmış iki İlkokul Ansiklopedisi bulunuyor. Gazetelerde, daha çok takma adla "eğitim" konusunda yazıları çıktı. Acı Bal adlı çocuk romanı bugünlerde yayımlanıyor. Asıl uğraşı çocuk edebiyatı üzerine. Şiirler, öyküler de yazıyor.*

Pakize Nine, gerçekten çok kızmıştı :

—Niye olacak! Bu senin oğlun!.. diyerek kalkmaya uğraşıyordu. Amacı, Ömer'i dövmekti.

Ömer oradan uzaklaşmak üzere kalktı. Kaçarken, Pakize Nine'nin yaslandığı bastona ayağı takıldı. Pakize Nine yere yuvarlandı.

—Ay, ayy! Hay aksi şeytan hayy! Vay belim vayy! deyip duruyordu.

Düştüğü yerden elindeki bastonu sallayıp duruyordu. Ömer'i bir yakalasa...

Ömer, banyoya kaçtı. Gülmekten kırılıyordu.

Biraz sonra annesi de banyoya geldi :

—Oğlum, o yaşta kadına...

—Ama anne, ayağım bastonuna takıldı. Kaçmasam vuracaktı. Ben ona bir şey yapmadım ki!..

—Olsun, gel bakalım özür dile.

—Hayır, gidersem bana bastonuyla vurur.

—Vurmaz. Gel özür dile. O yaşlı, yavrum.

Oturma odasına geldiler.

—Bak Pakize Teyze, Ömer özür diliyor. İsteyerek yapmamış. Elini öpecek.

Pakize Nine, soğuk soğuk :

—Öpsün bakalım, dedi.

Artık konuşmuyordu. Ömer'in annesi çayları getirmeye gitti.

"Can çıkar, huy çıkmaz" derler, Pakize Nine yine duramadı :

—Banyoya niye kaçtın? dedi. Banyolar öcü doludur. Öcüler seni yerse ne yaparsın, haa? Banyolar cinlerle, perilerle, şeytanlarla doludur...

Ömer'in annesi çayları getirmişti. Ömer'e :

—Oğlum, sen istersen odana git, dedi. Pakize Nine'ni de rahatsız etmezsin.

Odasına gitti. Cebindeki misketleri çıkartıp oynamaya başladı.

Bir yandan da düşünüyordu : "Pakize Nine, banyo öcülerle dolu, dedi. Banyonun kapısı kapalıydı. Orada öcüler varsa dışarı çıkamamışlardır. Bir bakayım en iyisi."

Kalktı mutfağa gitti. Oklavayı aldı. Banyoya geldi. Karşısına çıkarlarsa, o öcüleri bu oklavayla dövecekti. "Nerde bu öcüler? Nereye gizlendiler acaba? Ama öcüler görünmezlermiş!" Birden korkuya kapıldı. Elindeki oklavayı hızla sallamaya başladı. Hızla salladığı oklava elinden kaydı. Banyonun camı kırıldı, oklava da sokağa düştü.

Kırılan cam sesini duyan annesi telaşla geldi :

—Ne oldu oğlum? Eyvah, camı kırmışsın! Nasıl yaptın?

—Öcülerle kavga ederken anne!

—Öcülerle mi?

—Evet.

Annesi gülmeye başladı. Durumu anlamıştı. Sordu :

—Öcüler mi kazandı, sen mi?

—Görmedim ki anne!

Annesi, Pakize Nine'nin söyledikleri için "yalan" diyemiyordu. "Boş inanç bunlar!" diyemiyordu. Banyodan hızla çıkan oğlunun ardından seslendi :

—Nereye gidiyorsun?

—Oklavayı almaya.

—Nerde oklava?

—Sokakta. Camdan dışarı fırladı. Gidip almazsam kaybolur.

—Peki, git al bakalım.

Biraz sonra, elindeki oklavayla kapıdaydı.

—Oklavayı bulmuşsun. Peki, öcüler nerde?

—Öcü diye bir şey yok ki.

—A oğlum, bunu öğrenmek için camı kırman mı gerekiyordu? Ben sana, "Her duyduğuna inanma!" demedim mi?

—Haklısın anneciğim. Artık her söylenene kanmayacağım. Gördüğüme inanacağım.

—Aferin sana!

—Öcü möcü diye bir şey de yok...

## ABDÜLKADİR BULUT'TAN ŞİİRLER

### UÇURTMANIN YAKINMASI

Gökyüzüne doğru uçunca
Özgür oluyorum
Ama ipin ucunun başkasının elinde
Olduğunu anlayınca
Öfkeyle kendimi
Yere çarpıyorum

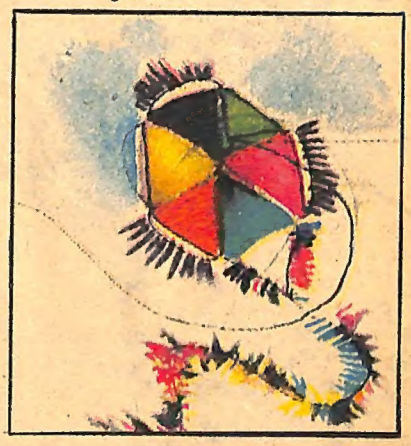

### SİLGİ

Babam dersimi yaparken
Silgisiz oturma diyor
Bilmiyor ki silgi benim
Cesaretimi kırıyor

### CEVİZ AĞACININ ÇOCUKLARA SÖYLEDİĞİ

N'olur portakal gibi beni de
Ellerinizle sepete bir bir
Toplayarak koyun
Öyle dallarımı döverek
Cevizlerimi almayın

### BESLENME ÇANTAM

Beslenme çantamın
Gözalıcı rengine bakıp
Hayran oluyor herkes
Oysa her gün içindeki
İki dilim ekmekle
Haşlanmış bir patates

# KİRAZLAR

REŞAT NURİ GÜNTEKİN
ÇİZEN: MUSTAFA DELİOĞLU
KARŞIMIZDA BEŞ ALTI DÖNÜMLÜK BİR BAHÇE KAYBOLMUŞ BİR ESKİ EV VARDIR. PANCURLARI HEMEN DAİMA KAPALI DURAN BU EVDE İHTİYAR BİR KARI-KOCA OTURUR. ARA SIRA ÖTE BERİ ALMAK İÇİN ÇARŞIYA GİDEN YİNE İHTİYAR BİR HİZMETÇİLERİNDEN BAŞKA KİMSERİ YOKTUR. KİMSE İLE GÖRÜŞMEZLER. BÖYLE OLDUKLARI HALDE, BAHÇENİN ETRAFINI ÇEVİREN YÜKSEK DUVARA RAĞMEN MAHALLE AHALİSİ ONLARIN KİM OLDUKLARINI, NASIL YAŞADIKLARINI ÖĞRENMEĞE MUVAFFAK OLMUŞTUR.

KOMŞULARIMDAN BİRİ BU AİLE HAKKINDA BANA DA BİLGİ VERDİ.

BUNLAR, RUMELİ MUHACİRLERİNDENDİR. DÜNYA KADAR PARALARI VARDIR. FAKAT GAYET HASİS İNSANLARDIR. YEMEZLER İÇMEZLER, EVLERİNDE YIRTIK ELBİSELERLE GEZERLER, KIŞIN ATEŞ YAKMAZLAR

İRATLARINDAN GELEN PARAYI BANKAYA GÖTÜRÜP YATIRIRLAR. MEZARA MI GÖTÜRECEKLER, NEDİR?

VEZNE

BARİ ÇOCUKLARI FALAN OLSA... HALBUKİ KİMSELERİ DE YOKMUŞ. BU BAHÇE BAŞTAN BAŞA KİRAZ AĞAÇLARIYLA DOLUDUR MAYISTA KİRAZLAR KIZARMAYA BAŞLAYINCA KARI KOCA HAFTALARCA BAHÇEDE BEKÇİLİK EDERLER...

DEFOLUN HIRSIZLAR!

GECELERİ NÖBETLEŞE UYURLAR. BİRİ EVDE YATARKEN, ÖTEKİ ELİNDE BİR DEYNEKLE BAHÇENİN İÇİNDE DOLAŞIR. ÇÜNKÜ SERSERİ MAHALLE ÇOCUKLARININ DUVARDAN KİRAZ HIRSIZLIĞI ETMELERİ MÜMKÜNDÜR. HATTA BAZI SENELER GECELERİN AYAZINDAN...

...HASTA DÜŞTÜKLERİ OLUR. KİRAZLAR OLDUĞU HALDE NE KENDİLERİ, NE HİZMETÇİLERİ BİR TEK KİRAZ YEMEZLERMİŞ...

FAKAT, MAHALLE KÜLHÂNBEYLERİ, YİNE SEPET SEPET KİRAZ ÇALMANIN YOLUNU BULURLAR. NİHAYET KİRAZLAR OLGUNLAŞIR. ONLARI SEPETLERE DOLDURURLAR...

... ARABA ARABA PAZARA GÖTÜRÜRLER... BU İHTİYARLAR PARAYI ÇOK SEVERLER...

EVET PARA HIRSININ BU DERECESİ BANA ÇOK İĞRENÇ GÖRÜNMÜŞTÜ...

HASTALIK BU DA BİR NEVİ HASTALIK

MAYIS GELDİ. KARŞI BAHÇE ADETA BİR KİRAZ DENİZİ HALİNE GELDİ. KOMŞUMUM ANLATTIĞI GİBİ, KARI KOCA BAHÇEYİ BEKLİYORDU..

TEMMUZ BAŞLARINDA İDİ. BİR GÜN EVİMİN ÖNÜNDE MAHALLE İMAMIYLA KONUŞUYORDUM. KARŞI KAPIDAN İHTİYARLARIN HİZMETÇİSİ ÇIKTI, BANA DOĞRU GELDİ...

...TATLI BİR RUMELİ ŞİVESİYLE :
BİZİM EFENDİ SELAM SÖYLER, HANIM BİRAZ KEYFİNİ BOZMUŞTUR.
İMAM BANA ALAYLI ALAYLI BAKARAK...
YAŞLI MÜŞTERİYİ YAKALADINIZ DOKTOR BEY.
ACELE İŞİM OLMASINA RAĞMEN.
PEKİ ŞİMDİ GELİYORUM.
HASTALIK BASİT BİR NEZLE İDİ.
HASTAYI MUAYENE ETTİKTEN SONRA, REÇETE YAZMAYA BAŞLADIM.
BEN İLAÇ İSTEMEM. BEN İLACI NE YAPAYIM.
GALİBA KADIN, HASISLIKTEN İLAÇ BİLE ALIP İÇMEK İSTEMİYOR.
İNSAN İHTİYARLADIKÇA TUHAF OLUR DOKTOR BEY. ESKİDEN BÖYLE DEĞİLDİ.
ŞU ÇEKMECENİN GÖZÜNDE PARALAR VAR EVLADIM, ÜCRETİNİZİ ALIN.
İHTİYARIN BU SÖZÜNE ÇOK HAYRET ETTİM. BİR HASİSİN YABANCI BİRİNE ÇEKMECEYE ELİNİ SOK İSTEDİĞİNİN KADAR AL DEMESİ ÇOK GARİPTİ.
DÖRT GÜN SONRA BENİ KİRAZLI EVE ÇAĞIRDILAR...

İHTİYAR KADIN EPEYCE İYİLEŞMİŞTİ. BANA KENDİ ELİYLE ÇAY PİŞİRMEK İÇİN İSRAR ETTİ.

ÖTEDEN, BERİDEN KONUŞMAYA BAŞLADIK. ÜMİDİMİN HİLÂFINA BU İHTİYARLARIN SOHBETİ ÇOK TATLIYDI. ONLARA BAŞKA BİR YERDE RASTGELMİŞ OLSAYDIM, "NE İYİ, NE TATLI İNSANLAR" DİYECEKTİM. FAKAT, NE MAL OLDUKLARINI BİLİYORDUM.

BİRARALIK KADIN BANA:

ÇOLUK ÇOCUĞUN VAR MI EVLÂDIM.

İKİ ÇOCUĞUM VARDI. BİRİ KEMİK HASTALIĞINDAN ÖLDÜ. ÖTEKİ BEYİN VEREMİNDEN.

İHTİYARLAR AĞLAŞARAK "VAY YAVRUM O HASTALIK BİZİM DE YÜREĞİMİZİ YAKTI" DEDİ. VE ŞU HİKÂYEYİ ANLATTI.

BİZ MEMLEKETİMİZDE ÇOK ZENGİNDİK..

OĞULLARIMIZ, KIZLARIMIZ, TORUNLARIMIZ VARDI. BALKAN SAVAŞINDA KİMİ ÖLDÜ, KİMİ KAYBOLDU.

ELİMİZDE ÇOLUK ÇOCUK NAMINA BİR ZEHRACIK KALMIŞTI. ÖLENLERİN KAYBOLANLARIN MUHABBETİNİ ONA VERDİK.

EFENDİ İHTİYARDI. ÇALIŞACAK HALDE DEĞİLDİ...

YEDİ SEKİZ SENE ÖNCE ŞU KARŞI EVİN BAHÇESİNİN ÖNÜNDEN GEÇERKEN ZEHRACIK KIPKIRMIZI KİRAZLARDAN İSTEDİ

MEMLEKETTE DÜNYA KADAR MALIMIZ VARKEN İSTANBUL'DA BEŞ PARASIZ KALDIK. ZEHRACIK DİLENCİ ÇOCUKLARINA DÖNMÜŞTÜ...

ZEHRACIKLA BİZ İKİ İHTİYAR İSTANBUL'A GELDİK.

BAHÇEVANDAN YÜZÜMÜ KIZARTARAK ÇOCUK ÇOCUK İÇİN KİRAZ İSTEDİM. YÜREKSİZ ADAM CEVAP BİLE VERMEDİ.

ZEHRAÇIKLA EVE DÖNDÜK. ÇOCUK AĞLAR BEN AĞLARIM...

BİR KAÇ GÜN SONRA, MAHALLEDEKİ ÇOCUKLAR ZEHRAÇIĞI KANDIRIP KİRAZ HIRSIZLIĞINA GİTMİŞLER...

BAHÇIVAN GELİNCE KORKAN ÇOCUK AĞAÇTAN DÜŞÜP BAŞINI TAŞA ÇARPMIŞ, ÜÇ BEŞ GÜN SONRA ZEHRACIĞIM ÖLÜP GİTTİ...

DEFOLUN PİS HIRSIZLAR!

BİR İKİ SENE SONRA MEMLEKETTEKİ MALLARIMIZDAN BİR KISMINI GERİ VERDİLER. LÂKİN, BİZ ARTIK PARAYI NE YAPALIM. ELİMİZE PARA GEÇTİĞİ ZAMAN İKİ İHTİYAR AĞLAŞIP DURURUZ. BU PARALARI KİM YİYECEK DİYE. BU KİRAZLARDAN BİR TANE YEMEK İSTEMEYİZ. ZEHRACIK ONLARDAN BİR TANECİĞİ İÇİN AĞLAYIP ÖLMÜŞTÜ. KİRAZLAR OLDUĞU VAKİT ARABALARA DOLDURUP ZEHRACIĞIN RUHU İÇİN, PARA İLE KİRAZ ALAMAYAN ÇOCUKLARA ULAŞTIRIRIZ...

SON

# MAYIS'ın 19'u...

MUZAFFER GÖKMAN

Bugün sizlere, Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutladığımız Türk Ulusunun egemenliğine kavuşmak için yaptığı savaşın başlangıç günü sayılan 19 Mayıs'tan söz etmek istiyorum.

Birinci Dünya Savaşında yandaşları yenik düştüğünden yenik sayılan ve koşulları ağır bir silahbırakma anlaşması imzalamak zorunda kalan Osmanlı Türk Devleti, ordusu dağılmış, silah ve cephanesi alınmış, halkı Balkan ve ardından gelen ve dört yıl süren Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) sonunda yoksul ve yorgun düşmüş bir durumdaydı. Ülkeyi savaşa sürükleyenler kendi hayatlarını kurtarmak için yurt dışına kaçmış, ülkenin başında bulunanlar ise taht ve saltanatı koruma çabasındaydılar.

Yıllardır Osmanlı Devletini parçalamak için fırsat arayan düşmanlar için harekete geçme zamanı gelmişti. Adana, Pozantı, Urfa ve Maraş'ta Fransız, Söke, Antalya ve Konya'da İtalyan, Merzifon, Samsun, Erzurum, Trabzon, Eskişehir, ve İzmit'te İngiliz askerleri bulunuyordu. 15 Mayıs 1919 sabahı da Yunan ordusu İzmir'e çıkmıştı. Ne var ki, düşmanların unuttuğu bir şey vardı.

"Milletin istiklali tehlikeye girdiği vakit millet ordularını kendi toplar ve yalnız bir hareket tarzı kabul eder. O da kurtuluş uğrunda sonuna kadar kanını dökmek..." diyen Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal.

38 yaşındaki sarışın, mavi gözlü kumandan, yarım yolla Boğaz'dan Karadenize doğru yol alan Bandırma Vapurunun korkuluklarına dayanmış uzaklara bakıyordu. Mayıs ayının güzel bir bahar günü idi o gün. Boğazın iki kıyısını kaplayan, sonra gerilere doğru kayarak kaybolan memleket ufukları O'na neler getirmiyordu ki...

O şimdi bir gün önce, 15 Mayıs 1919 günü İzmir'e çıkan düşmanı gözlerinin önünde canlandırıyordu. O şimdi, dört yıl cephelerde kahramanca dövüşerek bir komuta yanlışı yüzünden savaşı kaybeden bir orduyu, çöken koca bir imparatorluğu düşünüyordu.

Sertleşmeye başlayan denizin, yaşlı kaptan İsmail Hakkı Dursun'un; "Ben ilk kez bu gemi ile sefere çıkıyorum, pusulamız da bozuk..." demesinin, geminin küçük ve köhne olmasının O'nun için hiçbir anlamı yoktu. Yalnız ve yalnız Anadolu'ya ayak basmaktan başka hiçbir şey O'nu ilgilendirmiyordu.

Samsun'da, O'nun karaya ayak bastığı yerde, Kurtuluş Savaşının başladığı 19 Mayıs 1919'u simgeliyen yüce bir anıtı var şimdi.

Anadolu... Yüzyıllar boyunca her şeye göğüs geren, canını, malını, çocuğunu seve seve veren Anadolu'yu düşünüyordu.

Yurdumuzu işgal edenlerin yeni bir oyunundan çekiniyordu. Ölmek bir şey değil, tutsak olmak, hiçbir şey yapamadan uzaktan bakmak, beklemek, bekletilmek ne acı şeydi. Boğazdan çıktıktan sonra Bandırma Vapurunun yolunun kesileceğini haber verdiklerinden Dursun Kaptandan kıyıyı izlemesini istemişti.

Istanbul'dan çıkışından dört gün sonra, bir 19 Mayıs sabahı gemi Samsun'a yaklaşıyordu. Bitmeyecek gibi görünen suları yaran yaşlı gemi, tarihi görevini bilircesine sanki daha hızlı koşuyordu kıyıya.

Ünlü bir ozanımız o tarihi tabloyu şöyle dile getirmiştir.

Yıl, 1919
Mayıs'ın Ondokuzu
Ufukta duran gemi gitgide yaklaşıyor
Sanki harlı bir ateş
Yakıyor ruhumuzu.
Beklemek üzüntüsü her gönülden taşıyor.
Üzülmemek elde mi?..
Hız yüklü, inan yüklü, umut yüklü bu gemi!

Istanbul'daki düşman yöneticileri uyanmış, Mustafa Kemal'i geri getirmek için telgraf başına koşmuşlardı... ama artık çok geç kalmışlardı. Mustafa Kemal, şimdi, inanmış bir avuç arkadaşı ile beraber Samsun'u ardlarında bırakarak Çamlıbel sırtlarında, yaşantısı boyunca tekrarlamaktan büyük bir kıvanç duyduğu marşı söyleyerek Anadolu Yaylasına doğru yürüyordu.

Dağ başını duman almış,
Gümüş dere durmaz akar.
Gün(eş) ufukta(n) şimdi doğar
Yürüyelim arkadaşlar.

Sesimizi yer, gök, su dinlesin;
Sert adımlarla her yer inlesin.

Kurtuluş Savaşı başlamıştır artık.

# Halit Ziya Uşaklıgil

# Mai ve Siyah

1 YAZAR 1 YAPIT

## YAZAR

1866'da Istanbul'da, Eyüp'te doğdu. 1884'te arkadaşlarıyla Nevruz gazetesini çıkardı. Fransızca öğretmenliği ve bir bankada muhasiplik yaptıktan sonra 1886'da arkadaşı Tevfik Nevzat'la "Hizmet" ve "Ahenk" gazetelerini kurdu. İlk öykü, roman ve "düz şiirleri" bu gazetelerde yayımlandı. 1889'da gittiği Paris'ten dönüşünde İzmir İdadisi'nde Türk edebiyatı okuttu. 1896'da Edebiyat-ı Cedide topluluğuna katıldı. Serveti Fünun dergisine yazılar, öyküler, romanlar verdi. İkdam gazetesine küçük öyküler yazdı. Meşrutiyet'ten sonra Dârülfünun'da Batı Edebiyatı Tarihi ile Hikmet-i Bedayi okuttu. 1909'da Mâbeyn Başkâtipliğine getirildi. 1912'de yeniden Dârülfünun'a döndü. 1913'te görevle Paris'e, 1915'te Almanya'ya gidip geldi. Sonra da Yeşilköy'deki evine çekilerek kendini edebiyata verdi. 27 Mart 1945'te öldü.

Halit Ziya Uşaklıgil'in ünlü yapıtlarından bazıları şunlardır: Roman: Nemide (1889), Aşk-ı Memnu (1900), Kırık Hayatlar (1924) - Öykü: Bir Yazın Tarihi (1900), Solgun Demet (1901), Hepsinden Acı (1934) - Anı: Kırk Yıl (1936), Saray ve Ötesi (1940 - 42).

## YAPIT

Ahmet Cemil Mülkiye'de okumaktadır. Babası ölmüştür. Annesine de kızkardeşine de o bakar. Edebiyatı çok sevdiği halde geçinebilmek için kitapçılara polisiye öyküler çevirir. Bunun yanı sıra, zengin çocuklarına da özel dersler verir. Onların şımarıklıklarından sıkılır. Bir süre sonra Ahmet Cemil, Mir'at-ı Şuun gazetesinde roman çevirileri yapmaya başlar. Durumu biraz düzelir. Mülkiye sınavlarına da girerek okulu bitirir. Amacı yazın alanında üne kavuşmaktır.

En sevdiği kişiler, gazetenin başyazarı Ali Şekip'le Hüseyin Nazmi'dir. Arkadaşı Hüseyin Nazmi'nin kızkardeşi Lamia'yı bir kez görmüş ve gönlünü kaptırmıştır.

Bir gün gazetenin sahibi ölür. Yerine oğlu Vehbi Efendi geçer. Vehbi, Ahmet Cemil'in kızkardeşiyle evlenir. Vehbi Efendi kaba bir adamdır. Sık sık karısını döver. Karnına tekme atar. Kadın hastalanır ve çocuğunu düşürür. Ahmet Cemil onu evine alıp özenle bakmasına karşın kızkardeşi bir süre sonra ölür. Vehbi Efendi de Ahmet Cemil'i gazeteden kovar.

Zengin bir ailenin oğlu olan Hüseyin Nazmi Avrupa'ya gitmeye ha-

zırlanırken kahvede Ahmet Cemil'e kızkardeşi Lamia'nın bir subayla nişanlandığını söyler. Lamia'yı içten seven Ahmet Cemil bu habere çok üzülür.

Bu acı olaylar Ahmet Cemil'i sarsar. Üzerinde özenle çalışmakta olduğu yapıtını bir bunalım sırasında ocağa atıp yakar. Resmi makamlara başvurarak uzak bir yerde kaymakamlık alır. Annesiyle birlikte Istanbul'dan ayrılır.

# SIVAS

## COĞRAFİ DURUMU

İç Anadolu'dadır. Bu bölgeden Karadeniz'e ve Doğu Anadolu bölgelerine giden yollar üzerine kurulmuştur. Kızılırmak ilin en büyük akarsuyudur. Kent, Erzincan, Malatya, Maraş, Kayseri, Yozgat, Tokat, Ordu, Giresun illeriyle komşudur.

Yıldızdağı, Kızıldağ, Kösedağ, Tekelidağ en yüksek dağlarıdır. Burada kara iklimi görülür. Kışlar soğuk, sürekli ve karlıdır, yazlar da çok sıcak ve kurak geçer. Yağış azdır. Bitki örtüsü, iklim ve yer koşullarına uygun olarak bozkır karakteri taşır. İl topraklarında tahıl ve bağcılık yapılır. Çok sayıda küçük baş hayvan yetiştirilir. Divriği yöresinde Türkiye'nin en zengin demir yatakları vardır.

Halıcılık ve kilimcilik önemli bir uğraş olarak kentle birlikte anılır.

## KIZILIRMAK

Kızıldağ'dan doğan Kızılırmak, Sıvas ilinden geçer. Irmak, zaman zaman kabarır ve üstündeki köprüleri yıkar. Öyle ki, bu kabarmalar türkülere bile konu olmuştur:

Kızılırmak parça parça olaydın
Her parçanı bir diyara salaydın
Sen de benim gibi öksüz kalaydın
Kızılırmak nittin allı gelini
Nasıl aldın allı pullu gelini

## MADIMAK

Yeşil yapraklı küçük bir bitki olan madımak baharda görülmeye başlar. Otlaklarda, yol kıyılarında bulunur. Toplandıktan sonra yemeği yapılır. Madımak, Sıvas'ta türkülere, oyunlara konu olmuştur. Baharda yenilen yeşil otların yedi derde çare olduğu söylenmektedir.

## DİVRİĞİ

Mengüçoğullarından kalma, ortaçağ mimarisinden örnek eserlerle dolu tarihi bir ilçedir. Kentin adı Hititçe'den gelmektedir. Divriği'nin zenginliği demir yataklarından gelmektedir. 1973 yılında demiryolu yapılmıştır. Bu yöreden çıkartılan demir cevheri Karabük Demir-Çelik fabrikalarında işlenmektedir. Divriği abideleri Türk taş oymacılığının baş yapıtları arasındadır. Yapı işlerinde kızılımsı bir taş kullanılmıştır. Bir zamanların büyük kenti, bugünün ilçesi Divriği tarihten güzel bir örnektir.

## TARİHÇESİ

Kurtuluş Savaşı öncesi kongresiyle ün yapan kentin kuruluşu çok eski devirlere uzanır. Önemli yolların düğüm noktasında ve korunmaya elverişli bir yerde kurulmuştur. Kentin bugünkü adının, Sebasteia'dan türediği söylenir. Bu adı buraya Roma İmparatorluğunun ilk yıllarında Pontus Kraliçesi vermiştir. Kent, Roma devrinde önemini korumuş, ancak Bizanslılar zamanında zayıflamıştır. Malazgirt savaşından sonra kent Danişmentlilerin eline geçti. Ardından bir süre için Selçukluların egemenliğine girdi. Ancak Moğollar'ın istilasına uğradı ve 15. yüzyıl başında Osmanlıların eline geçene kadar İlhanlıların bir kenti olarak yaşadı. Kentte, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı yapıları göze çarpar.

## SIVAS KALESİ VE ÇİFTE MİNARE

Sıvas Kalesi'nin hangi tarihte yapıldığı bilinmemektedir. Doğu Anadolu ile İran yolu üzerinde önemli bir durak yeri olan bu kale, ilk kez Bizans İmparatoru Justinianus tarafından onarılmıştır. Kalenin ikinci onarımı, Danişmentliler devrinde olmuştur.

Çifteminareli Medrese (Dârülhadis), Keykâvus Şifahanesinin karşısındadır. İlhanlı veziri Şemseddin Cüveyni tarafından 1271-1272 yıllarında yaptırılmıştır. Medrese, dikdörtgen biçiminde ve iki katlıdır. 1882'ye kadar sağlam olduğu bilinmektedir. Bugün ise yalnızca çok zengin süslemeli ön cephesi ayaktadır. 20 m. yüksekliğindeki taçkapı taş oymacılık sanatının doruk noktalarından biridir. Kapının üzerinde, tuğladan yapılmış, çinilerle bezenmiş, teker şerefeli iki minare yer alır.

## GÖKMEDRESE

Türk mimarisi ve süslemeciliğinin en önemli örneğidir. Selçuklu veziri Sahib Ata tarafından yaptırılmıştır (1271).

## FOLKLOR

## KONGRESİ

1919'da toplanan Sıvas Kongresi, Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızın yönte-
taya koymuştur. Ulusal sınırlar içinde olan topraklar bir bütün olup ya-
ın işgaline karşı korunacaktır. Sıvas Kongresi'nde kurulan Anadolu ve
Müdafa-i Hukuk Cemiyeti, Kurtuluş Savaşında önemli rol oynamıştır.
Kemal Paşa'nın kongreyi topladığı salon bugün müze olarak sergilen-
r.

Karamuk Oyunu:

Sıvas'ın Hafik kazası köylerinde davul-zurna eşliğinde halay türünde oynanır. Oyunda ağırlama ve hoplatma diye iki bölüm vardır.

1. Ağırlama: Yavaş olarak ve türkü söylenerek oynanır. Türkü söylerken davul-zurna çalınmaz. Türkü bitince müzik başlar.
2. Hoplatma: Davul-zurna çalarken hareketli oynanır.

Türkü: Karamuk dalın eğmiş
Dalları yere değmiş
İnsafsız karamuğun
Dalları yare değmiş
Yarim ağlama ağlama
Kurban olam yarana
Oy mavili mavili
Çal davulcu davulu

Türkü bitince müzik başlar, hoplatmaya geçilir.

## BURUCİYE MEDRESESİ

1271'de yaptırılmıştır. Dikdörtgen bir binadır. Bina süslemeleri Selçuk özelliklerini en güzel biçimde belirtir. Medrese yapıları içinde yer alan türbenin içi çinilerle kaplıdır. Yapı 1967'den sonra Arkeoloji Müzesi olarak kullanılmaktadır.

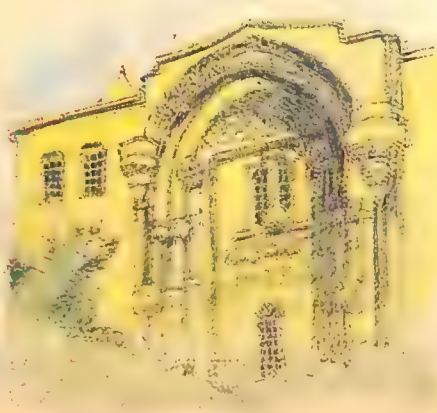

Turan Melek Darüşşifası kazısı (Divriği)

## PİR SULTAN ABDAL

16. yüzyılda Sıvas'ın Yıldızeli ilçesinin Banaz köyünde yaşadığı söylenir. Zamanın paşalarına karşı durmuş, yoksul halkın koruyucusu olmuştur. Hızır Paşa tarafından astırıldığında dokuz yerde yeniden doğmuştur diye hakkında bir söylenti de vardır. Halk arasında Pir Sultan hakkında çeşitli efsaneler çıkarılmıştır.

## AŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

1894 yılında Sıvas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde doğan Aşık Veysel, yedi yaşında kör olmuş ve oyalanmak için saz çalmaya başlamıştır. Cumhuriyetin 10. yılında, törenlere katılmak için yürüyerek Sıvas'tan Ankara'ya gelmiştir. Arifiye, Hasanoğlan, Çifteler Köy Enstitülerinde müzik öğretmenliği yapmıştır. Şiirleri radyoda okunmakta plakları sürekli satılmakta olan Aşık Veysel 1973 yılında ölmüştür. Deyişler, Sazımdan Sesler, Dostlar Beni Hatırlasın kitaplarının adlarıdır.

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yarim kara topraktır
Beyhude dolandan boşa yoruldum
Benim sadık yarim kara topraktır.

Diyen Aşık Veysel, şimdi sadık dostunun koynunda yatmaktadır.

Bu da yavru bir zürafa. Bakıcı yavruya sütünü içiriyor. Gerçekte bu gibi durumlar doğal karşılanmamaktadır. Doğal olan tıpkı insanlarda olduğu gibi hayvanların da anneleri tarafından yetiştirilmesidir. Ama Hayvanat Bahçelerinde yavrular çaresiz kalınca bu yönteme ister istemez baş vurulmaktadır.

Leopar yavrusu bakıcısının elinden sütünü keyifle içiyor. Yavru bakıcısına o denli alışmış ki, kendi türünden olanlar onu çok korkutuyormuş.

# HAYVANAT BAHÇELERİNİN YETİMLERİ

## TIPKI YETİM KALAN ÇOCUKLAR GİBİ, YETİM KALAN HAYVAN YAVRULARI DA BÜYÜK BİR İLGİ VE YARDIMA GEREKSİNME DUYUYOR

İşte üç aylık bir kutup ayısı yavrusu. Ne sevimli şey değil mi? Doğuşundan sonra henüz 40 günlükken sevimli yavruyu fotoğraftaki bakıcı kadın bir anne gibi benimsemiş ve yanından ayırmamış. Ona annesiymiş gibi bakıyor ve besliyor.

HAYVANAT bahçelerindeki hayvanların yavrularını besleyip büyütmeleri büyük bir sorundur. İlk kez anne olan bir hayvan için çok zaman ortaya şöyle bir sorun çıkar: ya sütleri yetersizdir, ya da sadece yavrusuna bakabilecek yetenekte değildir, çünkü böyle bir şeyi bilmemektedir.

İşte bu yüzden İsviçre'deki Basel Hayvanat Bahçesinin bakıcıları çaresiz kalmış bu yavru hayvanları yanlarına alarak onlara büyük yakınlık gösteriyorlar, kısacası yavruların anneliğini üstleniyorlar.

Ne yazık ki, deneyler, insanlar tarafından büyütülüp yetiştirilen yetim hayvan yavrularının büyüdüklerinde, kendi türlerindeki hayvanlarla pek de iyi ve uyumlu bir biçimde kaynaşamadıklarını göstermiştir. Bunlar, bakıcılarıyla uzun süre çok yakın bir ilişki kurduklarından kendi türlerine yabancılaşmaktadırlar. Bu yüzden de yalnız insanlarla beraber oldukları zaman kendilerini güvencede saymakta ve mutlu olabilmektedirler.

Bu yavru pelikan bir kuluçkalıkta doğmuş ve o andan başlayarak bir bakıcının eline teslim edilmiş.

Bakıcının bir hayvan yavrusuna yaklaşımı hayvan türlerine göre büyük değişiklikler göstermektedir. Bazı hayvanlar daha doğar doğmaz insana alışmakta ve ısınmakta, bazıları ise haftalar ve bazan da aylar geçtikten sonra insanlarla uyum sağlayabilmektedirler. Eğer hayvan yavrusu bu aşamadan önce bakıma alınacak olursa bakıcısına bir anne gözüyle bakmaktadır. Ama bu arada yavru hayvan gerçek annesinin yanına ve kendi türünden hayvanların arasına gönderilirse o zaman davranışları değişmekte, yavruda huysuzluk ve uyumsuzluk belirtileri gözlenmektedir. Öyle ki, çok zaman, biraz daha büyüyünce bu hayvan kendi türünden karşı cinsle de hiçbir ilişki kurmamakta ve tek başına, yalnız yaşamayı yeğleyerek kendi toplumu içinde bir küskünlüğe düşmektedir.

Görüyorsunuz, ne kadar büyük bir sorun! Yalnız insanlarda değil, hayvanlarda da aynı sorun büyük boyutlar kazanmaktadır. Onun için küçükken çevremizi iyi inceler ve bu gibi sorunlara yaklaşımlar aramaya çalışırken, bizlerden çok daha güçsüz olan hayvanların da sorunlarını gözlememiz insanlığımıza yakışan bir davranış olacaktır...

Anası bu yavru geyiği, doğurduktan sonra hiç benimsememiş ve yanına sokmamış. Bu durumda Hayvanat Bahçesinin uzman bakıcılarından biri yavruyu almış ve onu büyütüp yetiştirmeye başlamış.

Bu bir yavru goril: Bakıcısı onu sepet içinde çok konforlu bir yatağa yatırmış. Ama böyle bir bakımla büyüyüp yetişen gorilin ilerde ne olacağını düşünebiliyor musunuz?

# DENEKTAŞI Bunları biliyor musunuz?

1. 1846-1916 yılları arasında yaşayan Polonyalı romancı Henryk Sienkiewicz'in birçok dile çevrilen ve filme de alınan "Quo Vadis" adlı romanı hangi uygarlığın yıkılışını anlatır?
2. Karadeniz bölgesinin Orta Karadeniz bölümünde bakırcılığıyla ün salmış bir ilimizdir. İlçelerinden birinde pancar tarımını geliştirmiş olan, bir de şeker fabrikası bulunan bu ilimizin adı nedir?
3. Bu sözcük daha çok hekimlik öğretiminde üzerinde çalışmak ve incelemeler yapmak için hazırlanmış ceset anlamına gelir. Ölmüş bir insanın cesedinin tıptaki bu karşılığı nedir?
4. Marangozlukta, demircilikte, üzerinde çalışılacak parçayı sıkıca tutturmaya yarayan aracın adı nedir? Üzüm, zeytin, susam gibi ürünlerin sıkılmasında kullanılan preslere de bu ad verilir.
5. Osmanlı tarihinde "Doksanüç Harbi" diye adlandırılan 1877-78 büyük Türk-Rus savaşında Rumeli cephesinde geçen en önemli çarpışmaların genel adı nedir?
6. 1844-1908 yılları arasında yaşamış büyük bir Rus bestecisidir. Melodileri, renk zenginliği ile müzik alanında önemli bir yeri vardır. En tanınmış parçalarından "Şehrazad" senfonik şiiri ülkemizde de çok çalınan ve dinlenen yapıtlarından yalnızca biridir. Kimdir bu besteci?
7. Sarımtırak renkte, çok yumuşak, ince uzun tüylü kürkü olan bir hayvandır. Boyu 50 sm. kadardır. Kuzey Avrupa'dan Kamçatka Yarımadası ile Japonya'ya kadar uzanan bölgelerde yaşar. Kürkü çok değerli ve pahalı olan bu hayvanın adı nedir?
8. Kikloplar tek gözlü dev çobanlardır. Tek gözleri de alınlarının ortasında olurdu. Ateş tanrısı Hephaistos'un yardımcısı olan bu dev çobanların Sicilya'da, dağ tepelerindeki mağaralarda yaşadıklarına inanılırdı. Bunlar hangi mitolojinin hayal ürünü kahramanlarıdır?
9. Vücuttaki kemik iliği, dalak, karaciğer, lenfa boğumları gibi, kan yapan organların bozukluğundan ileri gelen ve hastayı kısa zamanda zayıflatıp, vücuttan düşürerek ölüme kadar sürükleyen hastalığın adı nedir?
10. Misk güzel kokulu bir maddedir. Özellikle dört hayvandan çıkarılır. Bu hayvanların erkeklerinde karın derisinin altında bir bez vardır, "misk" denilen maddeyi bu bez oluşturur. Hepsi de Misk ile başlayan bu hayvanlar hangileridir?
11. Bir Anayasa organı olan ve Büyük Millet Meclisi'ne bağlı olarak çalışan, devletçe harcanan paraların hesaplarını denetleyen yüksek kurulun adı nedir?
12. Orkestrada kullanılan nefesli sazlardan biridir. Huni biçiminde bir ağzı vardır, gövdesi daralarak, bir kıvrımdan sonra, ağızda sona erer. Borazanın gelişmişi olan bu çalgı hangisidir?
13. Depremleri kaydeden, şiddetini, uzaklığını gösteren ve sarkaç ilkesine dayanan aygıtın adı nedir?
14. Namık Kemal 1873'te oraya sürülmüş, üç yıl bu kentin kalesinde kalmıştı, Shakespeare'in "Othello" tragedyasının I. ve V. perdeleri de orada geçer. Hangi büyük adanın doğu kıyılarındaki kentinden söz ettik?

15. 1881-1973 yılları arasında yaşamış büyük bir ressamdır. "Kübizm" diye bilinen resim çığırını açmıştır. İspanyoldur ama, Fransa'ya yerleşmişti. Birçok ünlü tablosu arasında 3.5 m. yüksekliğinde, 7.8 m. boyundaki "La Guernica"yı anımsatalım. Kimdir bu ressam?

Yanıtlar 29. Sayfada

# DİOMEDES

Bir söylentiye göre Trakya Kralıdır. Zalimdir. Ülkesine gelen yabancıları, çok sevdiği atlarına yedirir. Yiğit Herakles, konuk olarak o ülkeye gittiğinde, bu olaya tanık olur, çok öfkelenir. Acı gücüyle Kralı yener ve onu kendi atlarına yem olarak yedirir. Böylece de, bu korkunç töre ortadan kalkar.
Bir diğer anlatıma göre, Diomedes Tydeus ile Deipyle'nin oğullarıdır. Troya savaşına katılan Argos'lu yiğitlerin en yüreklisidir. Savaşlarda her zaman üstünlük kazanan bir kişidir. Diomedes, babası Tydeus gibi, ünlü ve güçlü bir at sürücüsü olmaya çalışır. Bu yiğit, tanrıça Athena tarafından korunur.

Dev yapılı Diomedes, bir aslan gibi saldırır, eriyen karlarla beslenip taşan bir ırmak gibi köpürür. İşte, Akalarla Troyalılar arasındaki savaşı anlatan İliada destanında Diomedes böyle anlatılır.

Diomedes, savaş sırasında bir ara yaralanır. Geri çekileceğine büsbütün coşar. Aphrodit'in oğlu, Troyalı Aineias'ı iki kişinin kaldıramayacağı ağırlıkta bir taşla yaralar. Oğlunun yardımına koşan Aphrodit'i de yaralar. Sonra da tanrıçanın sevgilisi, savaş tanrısı Ares'e saldırır, onu da yaralayıp savaş dışı bırakır.

Derken karşısına Lykia'lı Glaukos çıkar. Anadolu'nun dört bir yanından Troya'yı savunmaya gelen yiğitlerin en yücesidir. Diomedes, taşkındır, coşkuludur, saldırgandır ama, yasalara, törelere saygılıdır. Glaukos'la çarpışmaz ve konukluk kurallarına saygısını belirtir. Karşılıklı silahlarını bile değişirler.

Diomedes, sürekli olarak Aphrodit'in öfkesiyle karşı karşıyadır. Troya'dan dönerken de gemisiyle çok büyük bir fırtınaya tutulurlar. O sırada Diomedes, fırtınanın içinden tanrısal bir ses duyar: "Sevdiklerime karşı savaşmazsan, seni bağışlarım!" Bu sözlerden sonra da fırtına diner. Kara görünür, herkes kurtulmuştur. Diomedes, o zaman sesin Aphrodit'e ait olduğunu anlar ve ona söz verir.

Savaştan sağ kurtulan, Aphrodit'in oğlu, Troyalı Aineias gibi o da İtalya'ya geçer. Aineias Roma kentine temel olacak bir yurt kurar. Diomedes de İtalya'nın sayılı kentlerinden olan Brindisi, Benevento ve Canosa'yı kurar.

Diomedes, gücü, kuvveti, yürekliliği ve gözüpekliği ile, Yunan efsanelerinde, Herakles'ten sonra gelen büyük bir yiğittir.

# VERDİ

İTALYAN BESTECİSİ
1813'TE PARMA'YA BAĞLI LE RONCOLE'DE DOĞDU
1901'DE MİLANO'DA ÖLDÜ

ÜNLÜ KİŞİLER

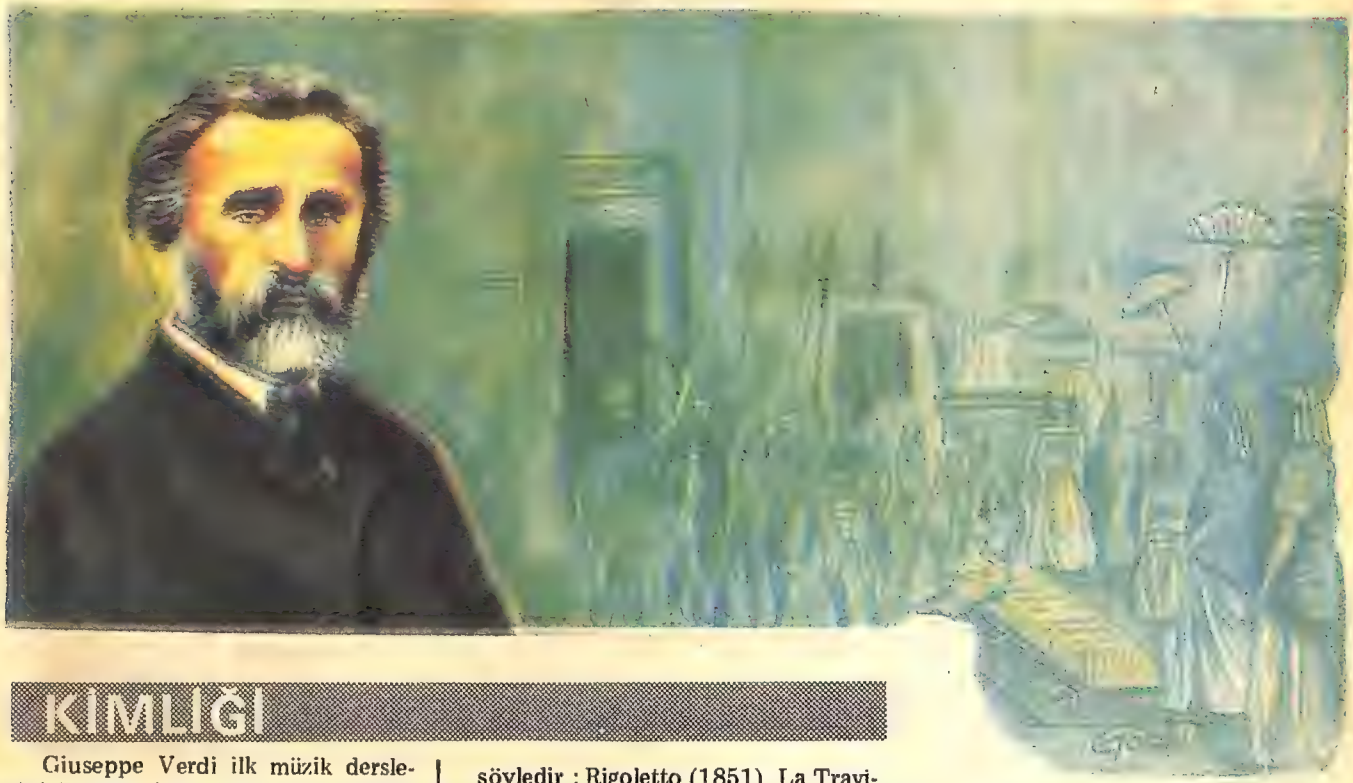

## KİMLİĞİ

Giuseppe Verdi ilk müzik derslerini Bussetto'daki kilise orgcusundan aldı. Milano Konservatuvarında uğradığı başarısızlıktan sonra Busseto'ya dönerek orada kilise orgcusu olarak çalıştı. 1839'da ilk operası "Oberto" Milano Scala'sında büyük başarı kazandı. Daha sonra da ününü sonsuza dek pekiştiren büyük yapıtlarını vermeye başladı. Bunlar tarih sırasıyla şöyledir : Rigoletto (1851), La Traviata (1853), İl Travatore (1853), Maskeli Balo (1859), La Forza del Destino (1862). Daha sonra da, Verdi Arrigo Boito ve Ghislanzoni adlarındaki iki büyük librettocuyla işbirliği yaparak şu üstün yapıtları yarattı: Don Carlos (1867), Aida (1871), Othello (1886), Falstaff (1893).

## ÖZELLİKLERİ

- On iki yaşından sonra Verdi, Roncole'nin kilise orgculuğuna getirildi. Bu harika çocuk yalnız güzel çalmakla kalmıyor aynı zamanda besteler de yapıyordu.
  Evet, Giuseppe Verdi gerçekten bir harika çocuktu ve seksen yaşına geldiğinde hâlâ besteler yapıyordu.
- Verdi son yıllarını hayır işleri yapmaya adamıştı. Villanova'da kendi parasıyla bir hastane yaptırmış, Milano'da da "Müzikçilerin emeklilik evi" adı altında büyük bir dinlenme evi kurmuştu.
- Verdi'nin birbirinden güzel operalarının dışında 1873 ve 1874 yıllarında bestelemiş olduğu iki büyük yapıtı vardır ki bunlar ayrı bir değer taşırlar: "Yaylı çalgılar için dörtlü" ve "Requiem".
- 1893 yılında Verdi'ye "Busseto Markisi" ünvanı önerilmişti, ama demokrat bir düşünceye ve inanca sahip olan büyük besteci bunu kabul etmemişti.
- Giuseppe Verdi, büyük bir besteci olduğu kadar büyük bir düşünür ve büyük bir vatanseverdi ... Milano'lular 1848'de Avusturyalıları Milano'dan kovduktan ve Charles - Albert Avusturya'ya savaş ilan ettikten sonra, Verdi "Legnano Savaşı" yapıtını besteledi. Büyük besteci bu konuyu seçmişti çünkü, İtalyan halkının tıpkı 1176'da Frederic Barbarossa'yı Legnano'da yendiği gibi, vatandaşlarının yeni bir yengiye ulaşacaklarına inanıyordu. Bu büyük yapıtından sonra Verdi: "İtalyan bağımsızlığının müzikçisi" diye anıldı.

### *AİDA*

*Ülkemizde de başarıyla temsil edilen Aida operasının ilginç bir öyküsü vardır: Firavunun kızı Amneris genç general Radames'i sevmektedir. Ama Radames, Etiyopya Kralı Amonasro'nun kızı tutsak Aida'yı Amneris'e yeğlemektedir. Bu yüzden hainlikle suçlanan Radames, Aida ile birlikte diri diri gömülür. Bu ünlü opera Verdi'ye Süveyş Kanalının açılışına rastlayan Mısır Operası'nın açılışı için Hidiv İsmail Paşa tarafından ısmarlanmıştı. Ancak Süveyş Kanalının açılması 1870 savaşı yüzünden ertelenince operanın galası Mısır Kraliyet Operasında ancak 24 Aralık 1871 tarihinde gerçekleşmişti. O günden bu yana dünyanın her yanında büyük bir beğeniyle izlenen bu yapıtı için Mısır Hidiv'i İsmail Paşa Giuseppe Verdi'ye 3.000 sterlin gibi çok büyük bir para vermişti.*

# Sinema

## SELMA GÜNERİ'NİN SİNEMAYA DÖNMEK İÇİN KOŞULLARI VAR

Hafif müzik sanatçısı Selma Güneri'nin uzun bir süredir ara verdiği sinemaya yeniden dönmek için birtakım koşulları var. En son 1977'de çevirdiği "Görünmeyen Düşman" filminden sonra setlerden uzak kalan Selma Güneri, sinemayı çok özlediğini, ancak istekleri yerine getirilmeden film çevirmeyi düşünmediğini söylüyor. Selma Güneri, beğendiği konuyu bulursa oynayacak ve istediği oyuncularla çalışacak. S.Güneri, bir yandan sahne dünyasındaki yaşamını sürdürürken, bir yandan da TV'de "Bizden Size" programında yer alıyor. Yakında TV'de gösterilecek olan yerli dizi film "Bir Kadının Penceresinden" de başrolü oynuyor.

## PARİS'E GİDEN HALE SOYGAZİ SAHNE İÇİN HAZIRLIK YAPIYOR

Bir süre önce "dinlenmek ve yeniden moral kazanmak" gerekçesiyle Paris'e giden Hale Soygazi, yurda döndükten sonra sahneye çıkmak için hazırlık yapacak. Sinema'da iyi bir yeri olan Hale Soygazi, bilindiği gibi sahneye çıkıp şarkı söylemek istemiş, ancak bir süre önce ayrıldığı eşi ses sanatçısı Ahmet Özhan'ın karşı çıkması üzerine, yapılan çekici önerileri geri çevirmişti. Şarkıcılığa öteden beri eğilimi olduğunu ve bu alanda da yeteneğini kanıtlayacağını söyleyen Hale Soygazi, şimdi sahne tasarısını yeniden ön plana getirmeyi düşlüyor. Yıllarca önce Paris'te bir mankenlik okuluna giden Hale Soygazi, Paris'te sahnede giyeceği kostümlerle ilgili incelemelerde bulunacak.

## KADİR İNANIR GECEDE 500 BİN LİRALIK ŞARKICILIK ÖNERİSİNE "HAYIR" DEDİ

Sinema oyuncusu Kadir İnanır, gazinocuların el attıkları, ama kandıramadıkları sanatçılardan biri. Bugüne kadar yapılan şarkıcılık önerilerini geri çeviren Kadir İnanır'a bu kez İzmir Fuarı'nda sahneye çıkması için gecede 500 bin lira önerildi.

Ordu yöresinin türkülerini çok güzel söylemekle ün yapan Kadir İnanır, bu beklenmedik öneriyi de "şimdilik" kaydıyla geri çevirdi. Bugünlerde Anadolu'ya giderek yeni bir film çevirmeye başlayacak olan Kadir İnanır, şarkıcılık önerileriyle ilgili olarak şöyle diyor: "Bir gün sahneye çıkarsam, sinemacı kimliğime gölge düşürmeden çıkmak isterim. Günün modası arabesk türünde değil, kendi öz malımız olan halk türküleri söylemeyi yeğlerim. İki yıl sürekli çalışmadan, repertuvarımı zenginleştirmeden sahneye çıkmayı düşünmem. Bağlama çalıyorum ama, bu yeterli değil. İyi bir hocadan ders almadan sahneye çıkmak benim için olanaksız.

## CÜNEYT ARKIN SAHNEYE ÇIKIYOR

Bugüne dek yapılan şarkıcılık önerilerini düşünmeden geri çeviren Cüneyt Arkın, sonunda sahneye çıkmayı kabul etti. Ünlü oyuncu ve yönetmenin bu kararı almasına, yapılması düşünülen bir özel hastane tasarısı neden oldu. Sahneye çıkması için önüne sürülen milyonluk önerileri kabul etmeyen Cüneyt Arkın, sahneye çıkmasına çıkacak ama, bir kuruş bile almayacak. Emeğinin karşılığı olarak kendi adına bir hastane yapılacak.

## kısa, kısa...

- "Dönemeyenler" adlı bir Türk-İsveç ortak yapımı filmin çekimine bugünlerde başlanıyor. Yönetmenliğini Arda Uskan'ın yapacağı filmin başlıca rollerinde Ahmet Mekin, Sevda Ferdağ, Halil Ergün, Suna Sümer, Seyhan Karabay, Hasan Gül oynuyor.
- Filmleri en büyük işi yapan Arabesk türünün ünlü sesi Ferdi Tayfur, yeni bir filme başladı. "Hor Görme Dünyayı" adını taşıyan filmin senaryosunu Safa Önal yazdı. 1976 yılında "Çeşme" filmiyle sinemaya geçen Tayfur, 1980 yılında üç film çevireceğini söylüyor.
- Yönetmenliğini Atıf Yılmaz'ın yaptığı, Türkan Şoray ve Kadir İnanır'ın başrolü paylaştığı "Selvi Boylum Al Yazmalım" filmi, 3. Balkan Film Şenliği'nda Türkiye'yi temsil etmek üzere Yugoslavya'ya gönderildi. Balkan Film Şenliği'nin ikincisi geçen yıl İstanbul'da yapılmıştı. "Selvi Boylum Al Yazmalım" filmi, Kırgız yazarı Cengiz Aytmatov'un bir romanından uyarlanmıştı.

# Plak

*Ajda Pekkan - "PET'R OİL" Phillips - 45'lik*

Son zamanların hakkında en çok konuşulan şarkılarından biri hiç kuşkusuz Ajda Pekkan'ın seslendirdiği "Pet'r Oil"dü. Ajda Pekkan bilindiği gibi bu şarkıyla Eurovision Yarışması'na gitti ve 15. oldu. Sonuç ne olursa olsun "Pet'r Oil" zevkle izlenen ve insanı dinlerken hareketlendiren bir şarkı. Ayrıca parçanın yerinin 15'incilik olmadığı da bir gerçek. Plağın B yüzünde yer alan ve "Pet'r Oil"in ingilizcesi olan "Loving on Petrol"de en az türkçesi kadar güzel. Kısaca bu plağı dinleyin...

*Erdem Alkın — "KISA OYUN" Göksoy Plakçılık - Uzunçalar*

Genç şarkıcı Erdem Alkın, "Kısa Oyun" adlı ilk LP'si ile geliyor müzikseverlerin karşısına. Alkın'ın temiz bir sesi var. Parçalarda kendisini kesinlikle zorlamıyor ve yapıt baştan sona kadar rahatlıkla ve zevkle dinleniyor. 33'lüğü dinlerken Alkın'ın bestecilik ve düzenleyicilik yönlerinden de ne denli başarılı olduğunu görebiliyoruz. Albümün flaş parçası "Kısa Oyun". Öteki parçalardan bazıları da şunlar: "Sevgisiz Yaşanmaz", "Çilli Manken", "Askerin Özlemi", "Sarhoş Adam". Dinleyin bu plağı. Erdem Alkın'ı daha çok seveceksiniz.

# Televizyon

Ünlü ressam Gaugin kitaplara, filmlere konu olacak kadar renkli bir yaşam sürmüştür. Anımsayacağınız gibi, dergimizde de (14. sayı) Gaugin sizlere tanıtılmıştı. Şimdi de bu çok ünlü ressam, bir televizyon filmiyle yeniden günün konusu oluyor. Baş rolde de, hepinizin çok sevdiği Kung Fu dizisinde de başrol oynayan David Carradine var.

Karl Malden giderek ününü pekiştiriyor. Televizyon dizilerinin en çok aranılan kişilerinden biri oldu. San Fransisko Sokakları'nın ünlü dedektifi bu kez bir aile drammı yansıtan televizyon filminde başrolde. Şimdiden, 80'lere damgasını vuracak nitelikte bir oyun olduğu söyniyor.

## "KAYNANALAR"IN YERİNİ "SONRADAN GÖRMÜŞLER" ALACAK

TV'de son dört bölümünü izlediğimiz sürekli film "Kaynanalar"ın yerini, kadrosunu aynı yazar, yönetmen ve oyuncuların oluşturacağı "Sonradan Görmeler" adlı yeni bir dizi alacak. Yaz aylarında çekilecek yapıtın senaryosunu, "Kaynanalar"ın yaratıcısı Tekin Akmansoy (Kayserili Nörü Kantar) yazacak ve dizide oynayacak. Son altı yılda çeşitli dönemlerde 38 dizisini izlediğimiz "Kaynanalar" birçok olumlu, olumsuz eleştiriler almış, övülmüş, yerilmiş, ama genellikle halkın beğenisini kazanmıştı. "Kaynanalar", adı çevresinde yaratılan güncel ilgiden sonra sinemaya da uyarlanmış. hatta oyuncuların çabasıyla gazino sahnelerine bile getirilmişti. "Kaynanalar"ın artık dönemini bitirdiğini açıklayan Tekin Akmansoy, aynı tiplerin büyük çoğunluğunu bu kez "Sonradan Görmeler" adlı dizide yaşatmak için çalışmalarını sürdürüyor. Bakalım bu yeni dizide, "Kaynanalar" kadrosundaki Tekin Akmansoy (Nuri Kantar), Leman Çıdamlı (Nuriye Kantar), Sevda Aydan (Tijen), Haşim Hekimoğlu (Timur Haknem), Defne Yalnız (Döndü), Mete Dönmezer (Şoför Dursun), Münir Canel (Kâtip Kerim), Şermin Hürmeriç (Nur Kantar), Muammer Çıpa (Timuçin Haknem), Gültekin Gülkan'dan (Yeğen Şerafettin) hangileri görev alacak?

# Pul

## SÜREKLİ ATATÜRK KONULU POSTA SERİSİ

Beş puldan ibaret 26 x 19 mm. boyunda Atatürk portreli pul serisi tamamlanmıştır. Bunlar sırasıyla:

1. Liralık yeşil renkli 75. milyon adet 16 Ağustos 1979'da,
2. 2,5 Liralık mor renkli 125 milyon adet 26 Eylül 1979'da,
5. Liralık mavi renkli 127 milyon adet 14 Ekim 1979'da
7. 7,5 Liralık kahve renkli 50 milyon adet 28 Kasım 1979'da,
10. Liralık kırmızı renkli 25 milyon adet yine 28 Kasım 1979 günü tedavüle çıkarılmıştır.

Alınan bilgiye göre PTT tarafından yapılan son zamlardan sonra bu seriye yeni valörler eklenecektir. Şöyle ki: 15- 20-25 - 50 ve 75 liralıklar.

# Kitap

*Ernest Gaines (Türkçeleştiren: Tomris Uyar, Resimler: Mustafa Delioğlu)- GÖK NASIL DA KARARDI - Arkadaş Kitaplar - Mor Dizi- 96 sayfa, 60 lira*

Zenci yazar Gaines, romanının kahramanı gibi büyük zorluklardan geçip büyümüş, adam olmuş. Romanın geçtiği günlerde, siyah-beyaz ayrımı aşırı ölçülerde ve küçük kahramanı James tüm bunları biliyor. Yine de başı dik ve her zorluğun üstesinden gelebiliyor. Okumanızı salık veririz.

*Tarık Dursun K. - KEÇİ, BİR GÜN ... - Remzi Kitabevi, Çocuk Dizisi - 96 sayfa, 50 lira*

Kitabın yazarı olan İvan Krilov, Ezop ve Lafonten gibi hayvan masalları yazıyor. Kahramanlarını, toplumun içinden seçiyor ve bunlara gerçek yaşantılarındakine benzer görevler yüklüyor. Yazarın masallarını, Tarık Dursun K. Türkçemizde yeniden yazdı ve bizim masallarımızı süsleyen ögelerle yeniden yarattı.

Bu çağdaş masalları okumaktan büyük mutluluk duyacaksınız.

# Albay HEPALBAY ve KÜÇÜKDİŞ

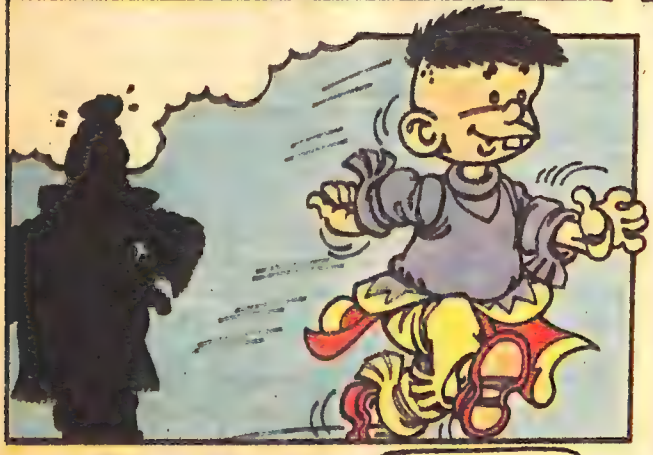

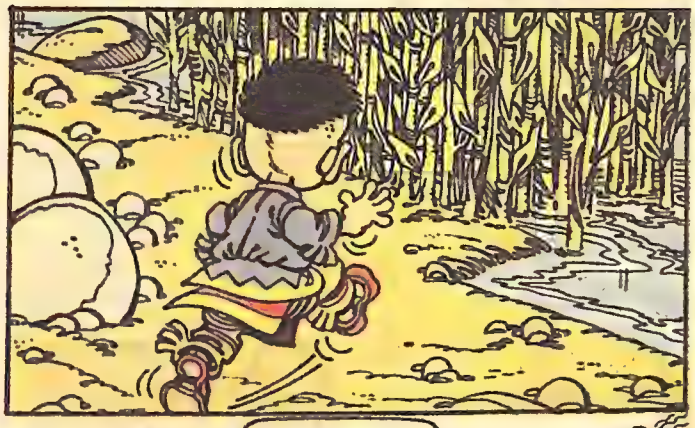

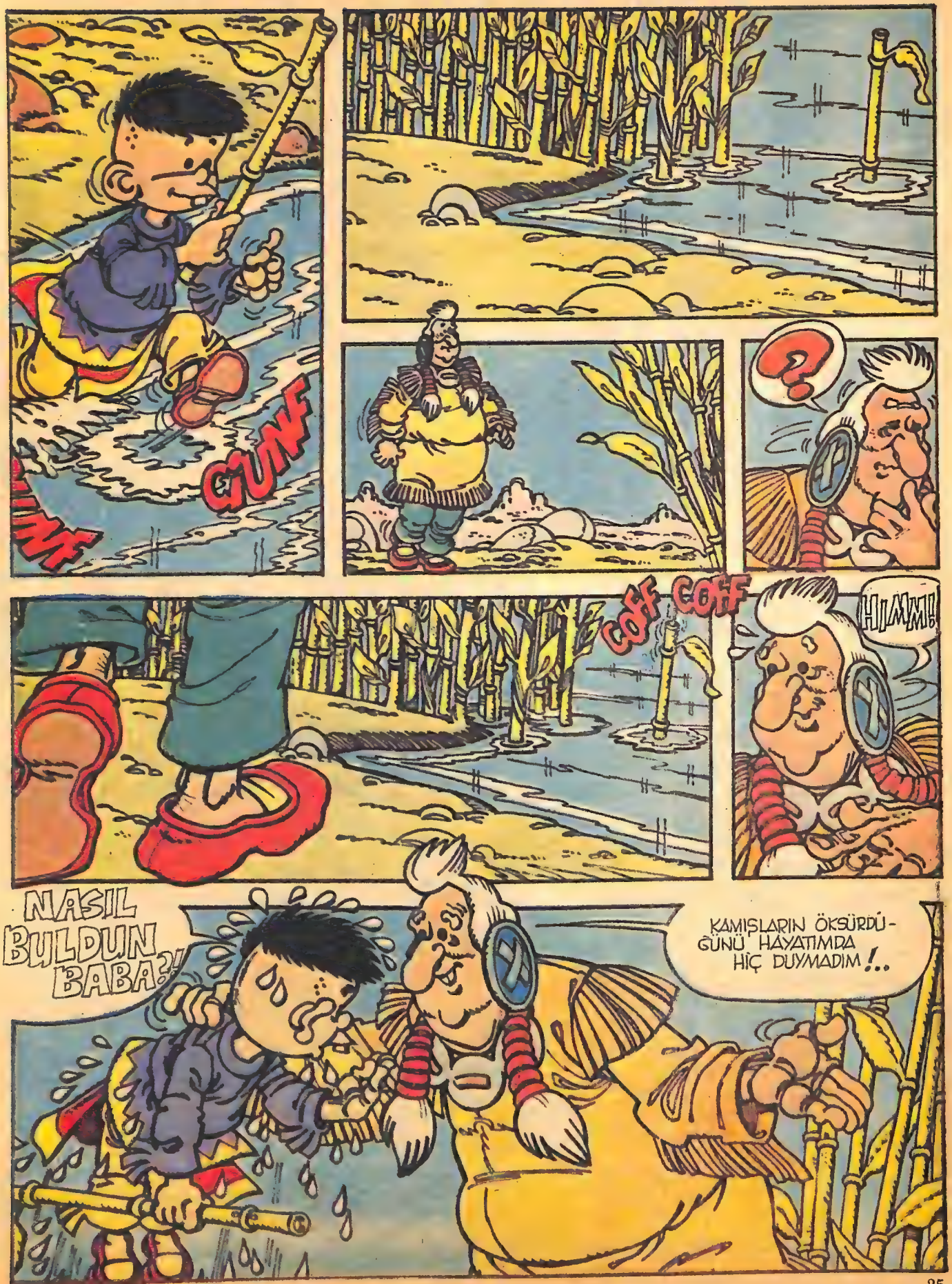
GUNF
?!
COFF COFF
HMM!
NASIL BULDUN BABA?!
KAMIŞLARIN ÖKSÜRDÜĞÜNÜ HAYATIMDA HİÇ DUYMADIM!..

# BİLMECE BULMACA EĞLENCE

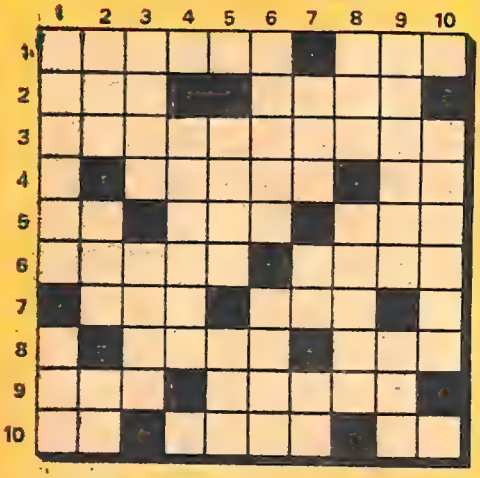

SOLDAN SAĞA: 1- Mustafa Kemal Paşa'nın (ATATÜRK'ün) Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak için 19 Mayıs 1919'da ayak bastığı kentimiz.. Sıcak, yorgunluk ve heyecan gibi nedenlerle insan derisinden sızan tuzlu sıvı, 2- Telefonda söylenen bir söz.. İspanya ve Portekiz'in bulunduğu yarımadanın adı, 3- DÖRT'ün katlarından biri, 4- Ekin saplarının harmanda parçalanmış haline verilen ad.. Bir soru eki, 5- Bir kimseyi, bir yeri ya da bir şeyi anlatmaya ve diğerlerinden ayırmaya yarayan kelime.. Damarlarımızdaki kırmızı sıvı.. Bir İSTEME sözü, 6- Santim'in onda biri.. Giysilerin boyun kısmı, 7- NEŞELİ anlamında bir sözcük.. Meyvesi yenen ve yaprakları ile ipek böceği beslenen ağaç, 8- Terazi gözlerine verilen ad.. Çocuklu dişi, 9- Ege bölgesindeki köy yiğitlerine verilen ad (Zeybek anlamına da gelir).. Akdeniz bölgesinde bir ilimiz, 10- Bir nota.. Hiçbir hastalığı olmayan ya da sağlıklı olan.. Bir nota.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- İçinden ışığın geçmesine ve arkasındaki şeylerin görülmesine elverişli maddelere verilen sıfat.. Vücudun orta kısmı, 2- Bir erkek adı.. İnsan ağzında 32 tane olan ve ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan organlar.. Bir nota, 3- Telgrafçılıkta haberlerin iletilmesini sağlayan ve noktalarla çizgilerden oluşan işaretler düzeninin adı.. Kumaş üzerinde kalan kir izi, 4- İnsan gücünün yerini alan ve iş yapmakta kullanılan aygıt, 5- Müslümanlara NAMAZ KILDIRMAKLA GÖREVLİ din adamı.. Afrika kuzeyinde bir ülke, 6- Bir ay adı.. Torunu olan erkek, 7- Tekil birinci şahıs zamiri.. YUVA'nın ilk hecesi.. Zamanın bölünemeyecek kadar kısa bir parçası, 8- Matematikte İKİ İLE BÖLÜNEMEYEN sayılara verilen ad.. YURT ile eş anlamlı bir sözcük, 9- Katı bir cismin ısı etkisiyle (ya da bir sıvı içine karışarak) sıvı haline geçmesi.. Bir meyve, 10- Uzun boyunlu ve iri vücutlu bir Afrika hayvanı.

FRANK CENKÇİSİ: Biliyorsunuz Frank'lar şimdiki Fransızların ataları idi. Frank cenkçileri de aşağı yukarı resimdeki gibi giyinirlerdi. Ama bu resim oldukça garip! Dikkatle bakınca birçok hata ve anormallik görülecektir. Öyleyse iyice bakın, bunları kendiniz bulmağa çalışın! Biz size toplam olarak dokuz hata ve anormallik olduğunu söyleyebiliriz.

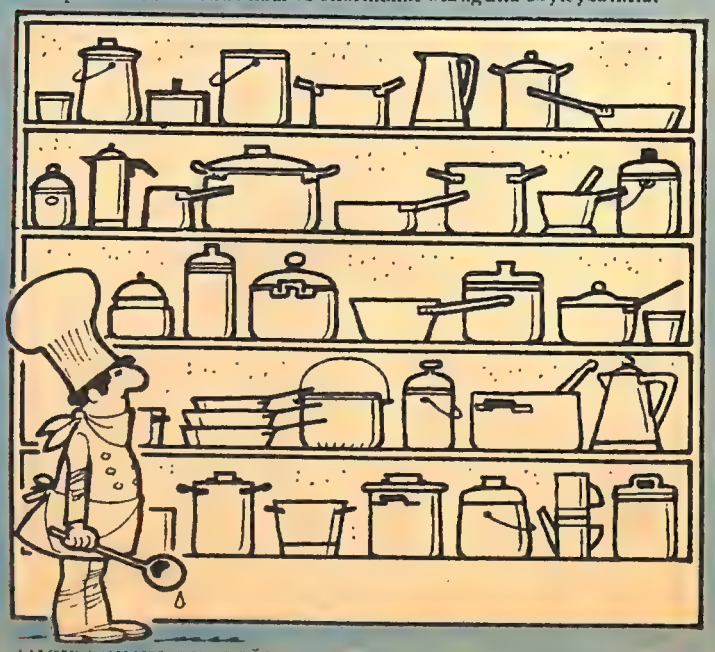

AHÇIBAŞININ ARADIĞI: Ahçıbaşı aynı kaptan iki tane arıyor, fakat raflarda aradığını bulamıyor. O'na yardımcı olup iki tane eş kabı bulabilir misiniz?

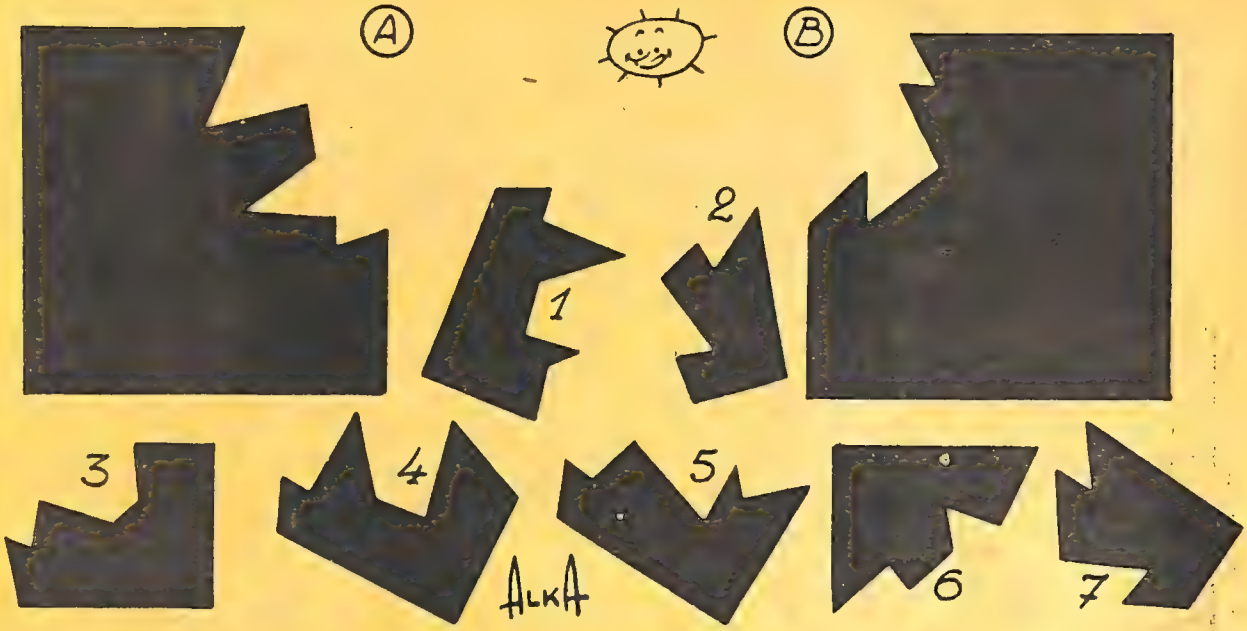


EKSİK KARELER : A ve B karelerini tamamlamak için hangi parçaların bunlara eklenmesi gerekti̇ğini söyleyebilir misiniz?

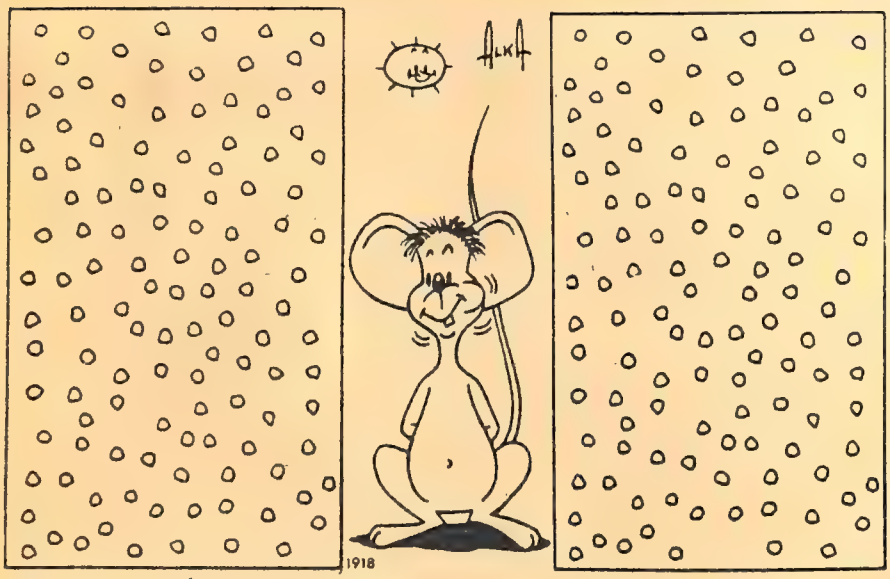


MISIR TANELERİ : Küçük fare, üzerine kurutulmak için mısır tanelerinin konduğu büyük bir tepsi bulmuş... Bunlardan üç tanesini ; tatmak için almış ve çok hoşlanmış! Soldaki tepsi, farenin oraya gelmeden önce üstünde görülen mısır tanelerinin görüldüğü tepsidir. Sağdaki resimde farenin mısır tanelerini "tatmasından" sonraki tepsinin durumu görülüyor! Demek ki sağda üç mısır tanesi eksik. Hangileri?

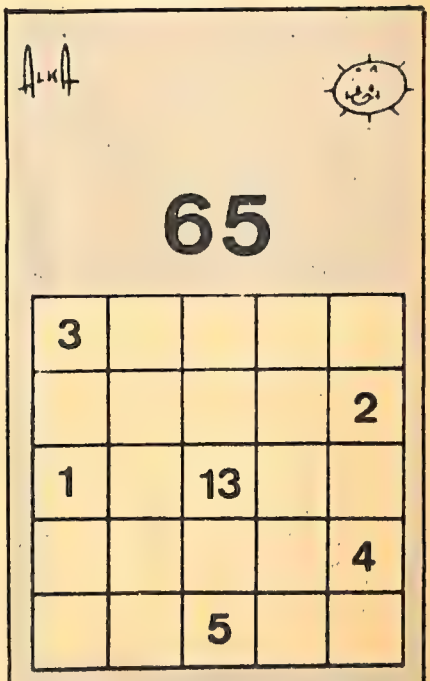


SİHİRLİ TAHTA : Kareli tahtaya 1'den 25'e kadar sayıları yerleştiriniz. O biçimde yerleştiriniz ki, dikey, yatay ve diyagonal olarak sayıları toplayınca her zaman toplam 65 sayısını elde edebilesiniz. Bazı sayılar zaten "yerindedir"! Ötekileri yerleştirmek size kalıyor!

## BİLMECELER

Hangi üç harf koyunu hatırlatır?
(M—L—M)

Hangi balık silah taşır?
(Kılıç balığı)

İSMET ÜNSAL / Denizli

Kanadı var kuş değil
Boynuzu var koç değil
(Kelebek)

SAMİ İŞGÖREN / Kalecik - Ankara

Annem kekemedir
Babam şarkıcı
Elbisem beyaz
Yüreğim sarı
(Yumurta)

MÜGE GÜRCAN / Isparta

Suya düştüğü halde
ıslanmayan şey nedir
(Göl)

FARUK SEZER / Daday

YANITLAR 29. SAYFADA

# SİZİN SAYFANIZ

## ÇOCUK YILI BİTERKEN

Bitti artık çocuk yılı
Ne yapıldı sanki çocuklar için
Sadece yazılar ve bildiriler
Okundu durmadan çocuklar için

Doyuruldu mu karınları açların?
Üstlerine giysi verildi mi çıplakların?
Önüne geçildi mi savaşların?
Bitti mi sarı, siyah diyerek
süren ayırım
Gitti artık çocuk yılı
Ne yapıldı onlar için
Sadece bol konuşmalar
Şarkılar yapıldı çocuklar için

İŞIK KAYA / Bahçelievler - İzmir

## BEN ÇALIŞKANIM

Arı gibi çalışkanım
İşsiz pek sıkılır canım
İşledikçe kafam, kolum
Aydınlanır benim yolum

Akmadıkça alın terim
Nasıl rahat ekmek yerim
Çalışırım, kazanırım
Yüceliğe özenirim

Dinim, vatanım "çalış" der
Her sanatı yap, alış der
Bu görev bence kutludur
Çalışanlar hep mutludur

NURHAYAT ÇELİK / Daday

## ELVEDA

Yıllarca dirsek çürüttük
Bu şipşirin yuvada
Ne güzel oynardık
Bahçelerde yollarda

Günlerimiz dolardı
Acı, tatlı, sevinçli
Kimi zaman gülerdik
Neşeyle hep birlikte

İşte bitti beş sene
Verildi diplomalar
Geçtim pekiyi'ile
Artık buralar, sıralar, masalar
Birlere bizden yadigar

SEDAT ABANUZOĞLU
Sungurlu-Çorum

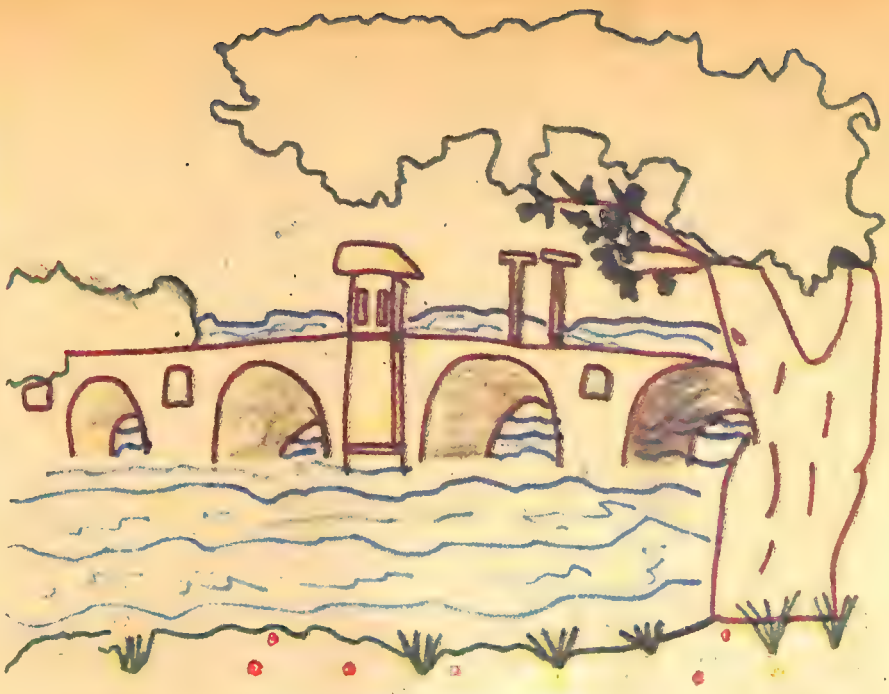

BAHADIR ÖZGÜN / Sivrihisar

## FIKRALAR

Doktor akıl hastasına sorar:
—Bir kulağını kesersem, ne olur?
—Canım yanar.
—Ya iki kulağını kesersem?
—O zaman göremem.
—Peki ama niçin?
—Niçini var mı, gözlüğümü nereye takarım?

OKTAY KAKI / Varto

Adam atından inmiş, bir yere gitmiş. Döndüğünde, atının boyanmış olduğunu görmüş. Bara girmiş;
—Atımı kim boyadı? diye sormuş.
Masalardan birinden dev gibi bir adam kalkmış:
—Ben boyadım, bir şey mi diyeceksin? demiş.
Atın sahibi korkuyla:
—İkinci boyayı ne zaman yapacaksınız diye soracaktım da, demiş.

ALİYE ALTINOVA / Erbaa - Tokat

Fare sudaki file:
—Biraz dışarı çıkar mısın? demiş.
Fil sudan çıkmış:
—Ne var? demiş.
—Şey, benim şortum kayboldu da, sende mi diye baktım!

KAMİL ERGİNOL / Manisa

Gülçin okula geç kalınca öğretmeni azarladı
— Bir daha geç kalırsan, seni sınıfa almam. Gülçin başını önüne eğdi, ağlayarak:
— Öğretmenim, şimdiye kadar hep ben sizden önce sınıfa geldim. Ben sizi hiç payladım mı?

ESİN BOYABATLI / Çorum

## BİZE DE MEKTUP VAR

Dergiyi ilgiyle izliyor ve beğeniyorum. Sizden isteğim, bulmaca köşenize daha değişik türde, zihnimizi geliştirecek zeka oyunları koymanız.

İSMET ÜNSAL / Denizli

Sizden bir isteğim var. Bana, imparatorlukların neden bugüne, günümüze kadar gelmediklerini derginizde birkaç sayfa ayırıp anlatırsanız çok sevinirim.

NİHAL GÜRBÜZ / Güzelbahçe - İzmir

Zehra Ablam ve Ben sayfasını çok seviyorum. Kumbara Dergisini çok izleme olanağımız yok, çünkü zor elde ediyoruz. Bir isteğim, derginizde günlük olayları, bunlardan özellikle Petrol'ün çıkarılması, işlenmesini yayınlamanızı istiyorum.

CEVDET ATAÇ / Kiğı - Bingöl

"Sizin Sayfanız" ve "Zehra Ablam ve Ben" köşelerini çok beğeniyorum. Bu köşeleri daha genişletir misiniz? Bir de, Spor Sayfasında yüzme dersi anlatır mısınız?

YASEMİN ŞAR / Güzelyalı - İzmir

Kumbara dergisinin her sayısını dikkatle izliyorum. Fakat bazı konularda fazla bilgi edinemiyorum. Örneğin: Koleksiyonlar, dünya ülkeleri, hayvanlar, bitkiler ve eski tarih devletleri hakkında ! Bu konular hakkında bilgi verir misiniz?

SAVAŞ TUNA / Küçükçekmece-İst.

# GARİP ama GERÇEK

Derleyen : ADLİ MORAN  Çizen : MUSTAFA DELİOĞLU

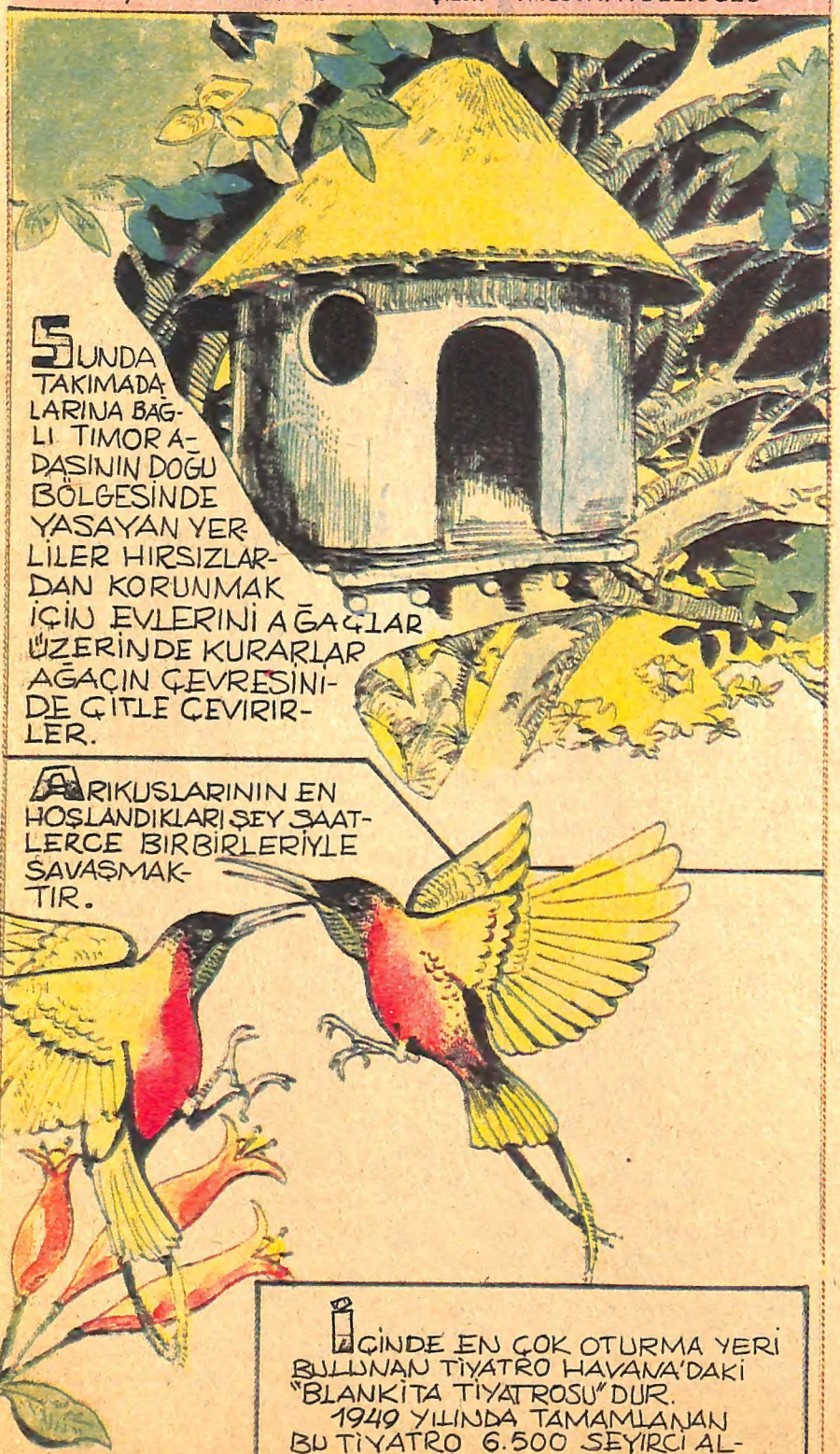


## YANITLAR

DENEKTAŞI

1. Roma 2. Tokat 3. Kadavra 4. Mengene 5. Plevne Savaşları 6. Nikolay Rimski - Korsakov 7. Samur 8. Yunan mitolojisi 9. Lösemi 10. Misk keçisi, misk kedisi, misk faresi, misk öküzü 11. Sayıştay 12. Trompet 13. Sismograf ya da depremyazar 14. Kıbrıs. Magosa. 15. Pablo Picasso

BULMACA

Soldan sağa: 1- Samsun, ter, 2- alo, İber, 3- yirmi sekiz, 4- saman, mü, 5- ad, kan, ver, 6- milim, yaka, 7- şen, dut, 8- kefe, ana, 9- efe, Adana, 10- la, esen, re.

Yukarıdan aşağıya: 1- Saydam, bel, 2- Ali, diş, fa, 3- Mors, leke, 4- makine, 5- imam, Fas, 6- Nisan, dede, 7- ben, yu, an, 8- tek, vatan, 9- erimek, nar, 10- zürafa.

AHÇIBAŞININ ARADIĞI

Üst rafta; en soldaki, üçüncü rafta; en sağdaki kap eştir.

SİHİRLİ TAHTA

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 3 | 18 | 21 | 12 | 11 |
| 22 | 6 | 19 | 16 | 2 |
| 1 | 17 | 13 | 9 | 25 |
| 24 | 10 | 7 | 20 | 4 |
| 15 | 14 | 5 | 8 | 23 |

EKSİK KARELER

4 sayılı parça A karesinin, 7 sayılı parça da B karesinindir.

MISIR TANELERİ

Sağ üst köşede bir tane; ikincisi tepsinin ortasında; üçüncüsü alt köşenin ortasında.

FRANK CENKÇİ

1. Cenkçi gözlük takmış, o çağda gözlük yoktu. 2. Sigara içiyor, sigara yoktu. 3. Kol saati takmış, kol saati yoktu. 4. Üstteki mızrak kesik. 5. Üç tane mızrak ucu kalkanı aşıyor, oysa iki tane mızrak var. 6. Cenkçinin sol elinde dört parmak var. 7. Sol ayağında günümüzde giyilen ayakkabı var. 8. Taşın gölgesi ters yönde. 9. Gözlüğün sapı kulağa oturmamış.

SPOR

1 — Adanaspor (turuncu - beyaz), Adana Demirspor (mavi - lacivert)
2 — A Grubu: Mersin İdmanyurdu, B Grubu: Kocaelispor
3 — Beşiktaş
4 — İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Spor Kulübü
5 — Genç kızlar ve Yıldız kızlar
6 — Çekoslovakya
7 — 78 kiloda Süheyl Yeşilnur.

SPOR

# OLİMPİYAT OYUNLARI

İlki 1869 yılında Atina'da yapılan Modern Olimpiyat Oyunlarının yirmi ikincisi Temmuz ayı içinde Moskova'da düzenlenecektir.

Dünyanın en büyük spor şöleni olarak kabul edilen ve her dört yılda bir yinelenen olimpiyat oyunları, ünlü Fransız spor adamı Baron de Coubertin'in çabasıyla gerçekleşmiştir, fakat kaynağı M.Ö. VIII. yüzyıla kadar dayanmaktadır.

Eski Yunan'da yapılan bu oyunların temelinde spor yatmakta; ancak dağınık ve küçük şehir devletlerini bir araya getirmek, politik ve dini amaçlar da oyunların düzenlenmesinde başlıca nedenler olmaktaydı.

İlki M.Ö. 776 yılında düzenlenen ve her dört yılda bir yinelenen eski olimpiyatlar 1166 yıl sürmüş ve sonuncusu da M.S. 390 yılında yapılmıştır.

Oyunlar önceleri yalnızca yarış olarak yapılmış, aradan geçen yıllar içinde atletizm, güreş, pentatlon (beşli yarışma) gibi dallarda yarışmalar düzenlenmiştir.

M.Ö. 146 yılında Romalıların, Yunan topraklarını istila etmesinden sonra olimpiyatların da eski günleri kalmamış ve oyunlar zamanla amacından uzaklaşmaya başlamıştır. M.S. 391 yılında Roma İmparatoru olan Theodosius ise oyunların yapılmasını yasaklamıştır. Kısa süre sonra da Romalılar oyunların yapıldığı Olimpia'yı yağmalamışlar ve 12 yüzyıllık bir gelenek böylece yok olmuştur.

Moskova'da yapılacak 22. Olimpiyat oyunlarının simgesi.

1960 Roma Olimpiyat oyunlarının açılışında ünlü İtalyan diskcisi Consoloni yemin ediyor.

## Modern Olimpiyatlara geçiş

Baron de Coubertin'in geliştirdiği modern olimpiyatlar düşüncesinden önce 1636 yılında İngiltere'de "Yıllık Olimpiyat Oyunları" adı altında yarışmalar yapıldığı, İngiltere'nin ufak bir kasabası olan Much Wenlock'da da 1850'den beri eski Yunandaki olimpiyat oyunlarının düzenlendiği bilinmektedir.

Tüm amacı olimpiyatları yeniden canlandırmak olan Baron de Coubertin, 1880 yılında bu kasabayı ziyaret ettikten sonra, olimpiyat oyunlarının uluslararası alanda yeniden ele alınmasını önermiştir. Hem sağlıklı genç kuşaklar yetiştirmek hem de bütün dünya ülkelerini spor alanlarında bir araya getirmeyi amaçlayan Coubertin'in bu önerisine Alman eğitimcisi Ernest Curtius, Yunan asıllı Romanya'lı iş adamı Zappas da katılınca, olimpiyat düşüncesi yeniden alevlenmiştir.

Coubertin'in uluslararası kuruluşlara başvurması ve 1894 yılında Paris'te bu amaçla düzenlediği spor kongresinde bazı ülkelerin temsilcilerini ikna etmesinden sonra ilk Modern Olimpiyat Oyunlarının Atina'da yapılması kabul edilmiştir.

## Atina'dan Moskova'ya

1896 yılında Atina'da yapılan Birinci Olimpiyat Oyunları 1916 yılında 1. Dünya Savaşı, 1940 ve 1944 yıllarında da II. Dünya Savaşı nedeniyle yapılamamış ancak bu üç olimpiyat yapılmış gibi kabul edilip sırada bir değişiklik olmamıştır.

Olimpiyatların yapıldıkları yıllar ve kentler şöyledir:

1- 1896 Atina, 2- 1900 Paris, 3- 1904 St. Louis, 4- 1908 Londra, 5- 1912 Stockholm, 6- 1916 (yapılmadı), 7- 1920 Anvers, 8- 1924 Paris, 9- 1928 Amsterdam, 10- 1932 Los Angeles, 11- 1936 Berlin, 12- 1940 (yapılmadı), 13- 1944 (yapılmadı), 14- 1948 Londra, 15- 1952 Helsinki, 16- 1956 Melbourne, 17- 1960 Roma, 18- 1964 Tokyo, 19- 1968 Mexico City, 20- 1972 Münih, 21- 1976 Montreal

## 7 SORU-7 YANIT

1 — *Türkiye liginde Adana'yı temsil eden iki kulübümüzün renkleri nedir?*

2 — *II. Türkiye liginde liderliklerini sürdüren grup birincisi takımlar hangileridir?*

3 — *Basketbol kızlar İstanbul birinciliğini hangi kulüp kazandı?*

4 — *156 kez milli olduktan sonra basketbolu bırakan Kemal Erdenay hangi kulübün kaptanıydı?*

5 — *Galatasaray'lı kız voleybolcular bu yıl hangi dallarda Türkiye birincisi oldular?*

6 — *1980 Avrupa Güreş Şampiyonası hangi ülkede düzenlendi?*

7 — *1980 Balkan Judo Şampiyonasında ülkemize ilk altın madalyayı hangi sporcumuz kazandırdı?*

Yanıtlar 29. Sayfada

# Zehra ablam ve BEN

UYARLAYAN : HALE KUNTAY

## Bademcik Ameliyatı

Bir gün Zehra ablam bana :

—"Biliyor musun Fehmi," dedi. "Bademcik ameliyatı olan çocuklara bir hafta boyunca hep dondurma yediriyorlarmış!"

—"Olamaz," dedim.

—"Doğru söylüyorum."

—"Nerden biliyorsun?"

—"Lâle anlattı, bir arkadaşı bademcik ameliyatı olmuş, bir hafta hep dondurma yedirmişler."

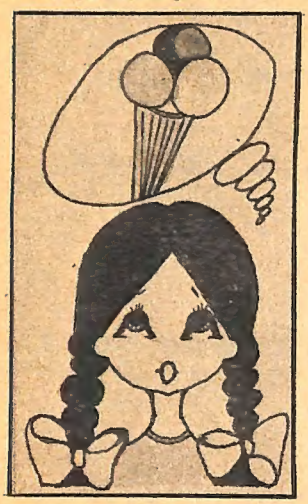

—"Çikolatalı mı, fıstıklı mı?"

—"Hem Çikolatalı, hem fıstıklı, hem çilekli, hem de hepsinden. Kiloluk paketlerle hastahaneye taşımışlar. Bademciklerini alırken hiç acımamış ki. Uyutmuşlar, uyanınca da hep dondurma yedirmişler."

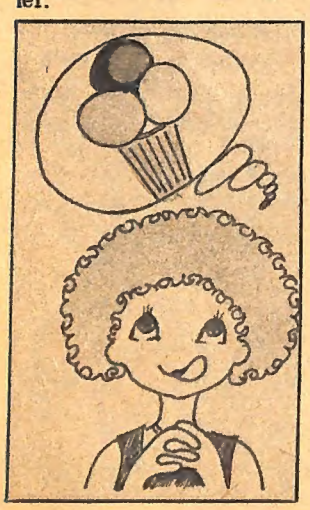

Biraz düşündüm sonra :

—"Ben de bademcik ameliyatı olmak istiyorum," dedim.

—"Ben de," dedi Zehra ablam.

—"Şey, insanın bademcikleri neresindedir?"

—"Neresinde olacak aptal, boğazında tabii," diye yanıt verdi Zehra ablam.

—"Ben karnında sanırdım."

—"Karındaki apandisit, akılsız. Haydi şimdi anneme gidip anlatalım."

Ve annemizin yanına gittik, yan yana kanapeye oturduk ve ne kadar çok boğazımızın ağrıdığını anlattık. Ağzımızı iyice açmamızı istedi annem, sonra kaşık sokup baktı. Hiç hoşuma gitmedi ama, kilo kilo dondurmaları gözümün önüne getirdim.

—"Ben anlayamadım, doktora gitmemiz gerek," dedi annem.

—"Gidelim," dedik ikimiz sevinçle.

Doktorda da ağzımızı iyice açmak zorunda kaldık. Up uzun A dememizi istedi. Kaşık yerine tahta bir şeyle dilimizi bastırdı ve alnındaki lamba ile iyice baktı. Böyle bir lambam olsun isterdim.

—"Neren ağrıyor delikanlı?" diye sordu.

—"Bademciklerim," dedim. "Bademciklerim çok ağrıyor."

—"Benim de," diye Zehra ablam atıldı.

—"Biri hastalanınca, ötekine de geçer, hep böyle olur," dedi annem içini çekerek.

—"Ben bir şey göremedim," dedi doktor.

Zehra ablamla ben daha çok açtık ağzımızı iyice görsün diye. Kendi kendine bir şeyler homurdandı doktor ve ne demek istediğini sökemedik.

—"Akşamları derece koyun ateşleri çıkıyor mu kontrol edelim," dedi sonuç olarak.

Zehra ablamla benim akşamları ateşimiz çıkmalı demek ki.

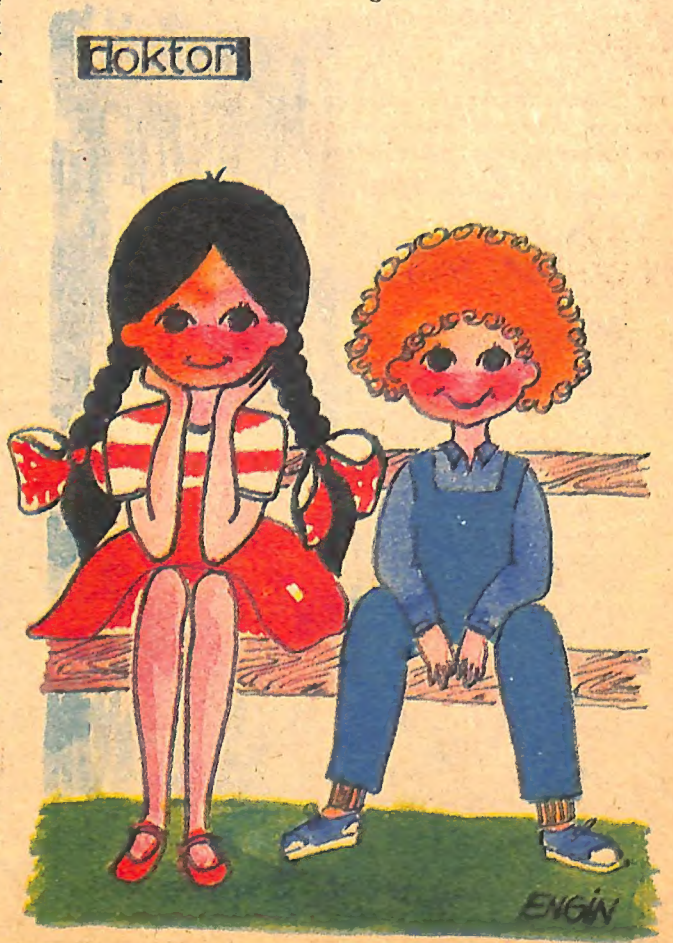


—"Bak yatağımın içine ne sakladım," diyerek Zehra ablam o akşam bana bir torba gösterdi.

—"O ne?" diye sordum.

—"Annemin odasından yürüttüm, elektrikli ısı yastığı; dereceyi buna tutunca, ateşimiz çıkacak. Sen de ver koltuğunun altındaki dereceyi."

Az sonra annem odamıza geldi, derecelere bakınca, gözleri iri iri açıldı ve :

—"Olamaz! Kırkar derece ateşiniz olamaz, hatta birinizinki kırkiki!"

—"Olur, olur," dedik ikimiz birden.

Nerden geldi annemin aklına yatağın içine bakmak? Tabii elektrikli yastığı gördü ve böylece bademcik ameliyatımız da suya düştü. Peki biz ne zaman bir hafta süresince kilo kilo dondurma yiyeceğiz?

# UYANIK ALİ
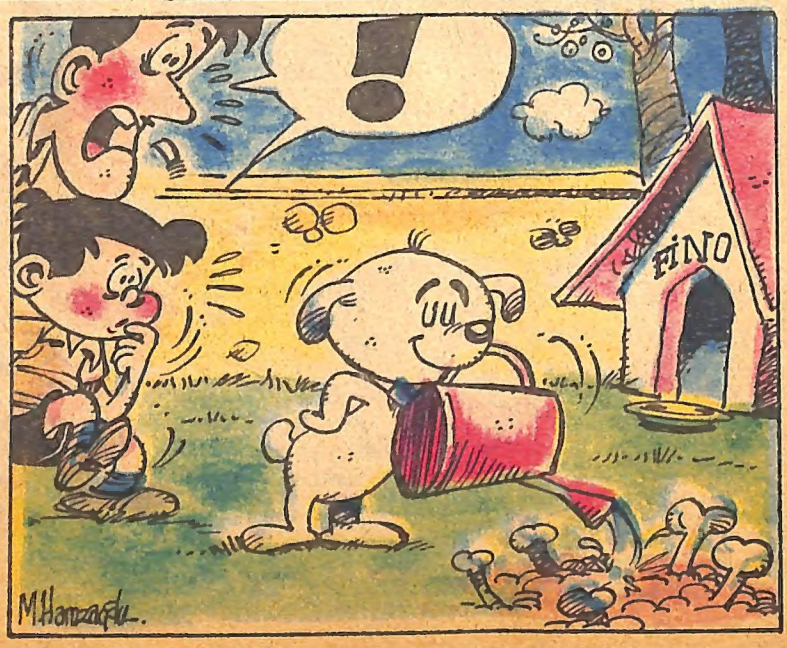
ÇİZEN
MEHMET HAMZAOĞLU